

روش شناسی و

روش تمقیق

در

تاریخ

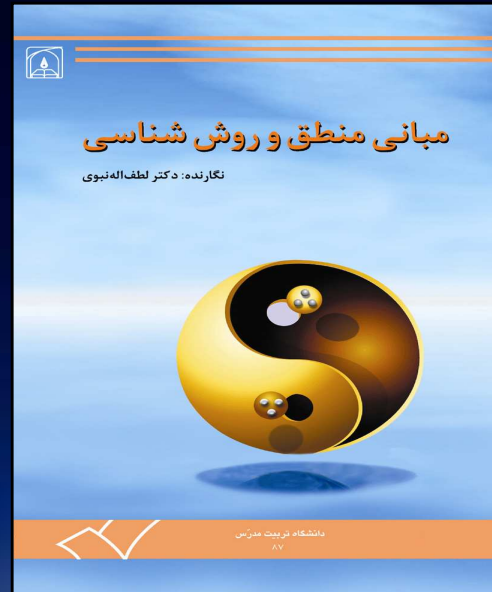

طرح
تمقيق

?

منابع درسی

مباحث کلاس

چیستی علم ، آلن چالمرز ، دکتر سعید زیبا کلاه

www.it100site.com

دانش تحلیل

Αναλογία

تحليل دانش

Προτερα

Οστερα

Prior Analytics

Posterior Analytics

علم منطق

منطق علم

التحليلات الاولى

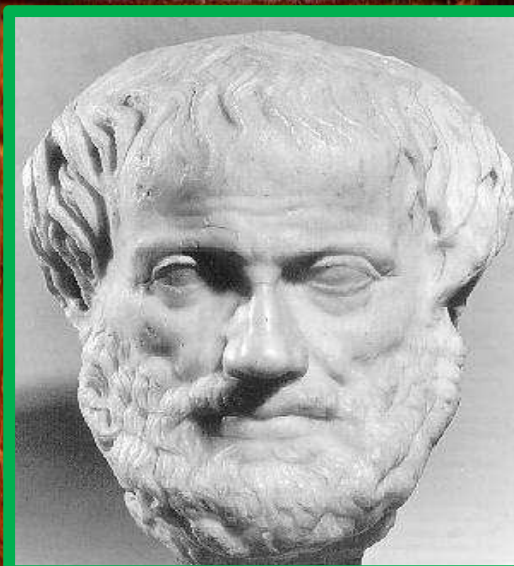
التحليلات الثاني

تعليم اول

تعليم دوّه

منطق

روش شناسی

علم منطق
علم ترازوست
و علم های دیگر
علم سود و زیان
و هر دانشی که
به ترازو
سخته نشود
یقین نبود
پس به حقیقت
دانش نبود

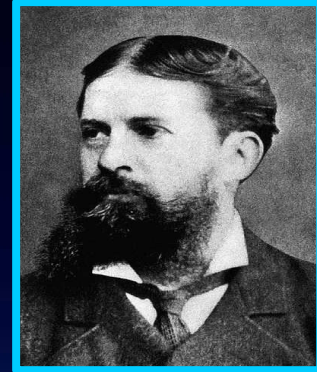
(دانش نامه علای)

منطق ترازوی دانش حقیقی است

تعریف علم منطق

علم استدلال

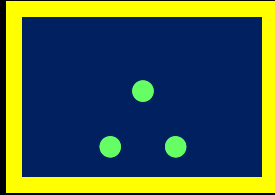

Science of reasoning

استدلال سخنی (قولی) است متضمن
این مدعا که گزاره ای از دیگر گزاره ها
نتیجه (استنتاج) می شود

مقدمات
premisses

نتیجه
conclusion

استدلال قیاسی

deductive argument

نمونه استدلالی است متضمن این مدعا که نتیجه با ضرورت از مقدمات بدست می آید

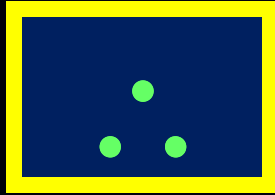
$$\begin{aligned} 5 &> 3 \\ 3 &> 2 \\ \therefore 5 &> 2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 &= 3+2 \\ 3+2 &= 4+1 \\ \therefore 5 &= 4+1 \end{aligned}$$

اگر امروز به کتابخانه پ بروم
کتاب ه را به امانت می گیرم
من امروز به کتابخانه پ آمده ام
∴ من کتاب ه را امانت می گیرم

غیر معتبر

معتبر

استدلال قیاسی

deductive argument

نمونه استدلالی است متضمن این مدعا که نتیجه با ضرورت از مقدمات بدست می آید

$P \supset Q$

P

$\therefore Q$

وضع مقدمه

$P \supset Q$

$\sim Q$

$\therefore \sim P$

رفع تالی

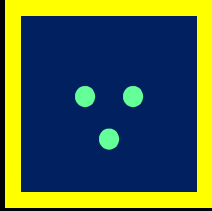
قاعده

معتبر

قیاسی

استدلال

استدلال استقرایی

inductive argument

نمونه استدلالی است متضمن این مدعا که نتیجه با درجه ای از احتمال از مقدمات بدست می آید

abduction

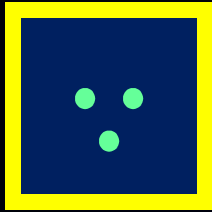
retroduction

analogy

از ده کتاب خوانده شده از این نویسنده همگی مفید بودند
∴ کتاب یازدهم نیز مفید خواهد بود

ضعیف، مردود

قوی، مقبول

استدلال استقرایی

inductive argument

نمونه استدلالی است متضمن این مدعا که نتیجه با درجه ای از احتمال از مقدمات بدست می آید

Fa
Fb
Fc
:
:
∴ (∀x)Fx

استقرای
تعمیمی

$P \supset (Q_1 \wedge Q_2 \wedge \dots \wedge Q_n)$
 $Q_1 \wedge Q_2 \wedge \dots \wedge Q_n$
∴ P

استقرای
تبیینی

- قاعده
- مقبول
- استقرایی
- استدلال

شهر علم

دروازه منطق

استقراء فوایدش بسیار است. چه بسا مکم های یقینی مسی یا
تجربی توسط استقراء اکتساب کنند... و به حقیقت به نسبت با
مس ، استقراء را بر قیاس تقدّم باشد و اگر چه به نسبت با عقل
قیاس را برو تقدّم باشد (اساس الاقتباس)

شهر علم

منطق استقرائی

منطق قیاسی

دلیل

برهان

شهر علم تاریخ

منطق استقرائی

منطق قیاسی

دلیل

برهان

طبقه بندی علوم

پیتر مداوار

پزشکی ۱۹۶۰

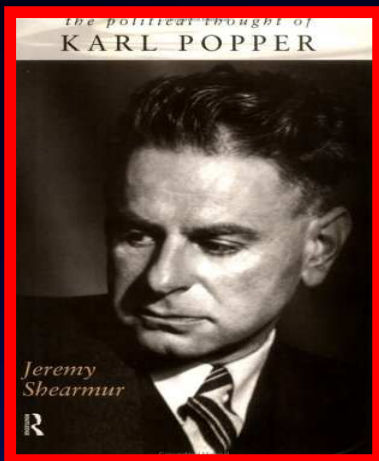

جان اکلز

فیزیولوژی

۱۹۶۳

روش علمی Scientific Method

هرمان باندی

فیزیک ۱۹۶۲

فردریش

هایک

اقتصاد

۱۹۷۴

دیدگاه مرا درباره روش علمی می توان با بیان این نکته خلاصه کرد که این روش متشکل از سه گام زیر است... یا در قالب سه کلمه: مسائل، نظریه ها، نقادی.
(پوپر. اسطوره چارچوب، ص ۲۱۲)

context of discovery

مقام کشف

مقام گردآوری

مقام ثبوت

مقام دستیابی

Problematizing

طراحی مسئله

Scientific Method

Theorizing

نظریه پردازی

روش علمی

Validation

اعتبار سنجی

context of justification

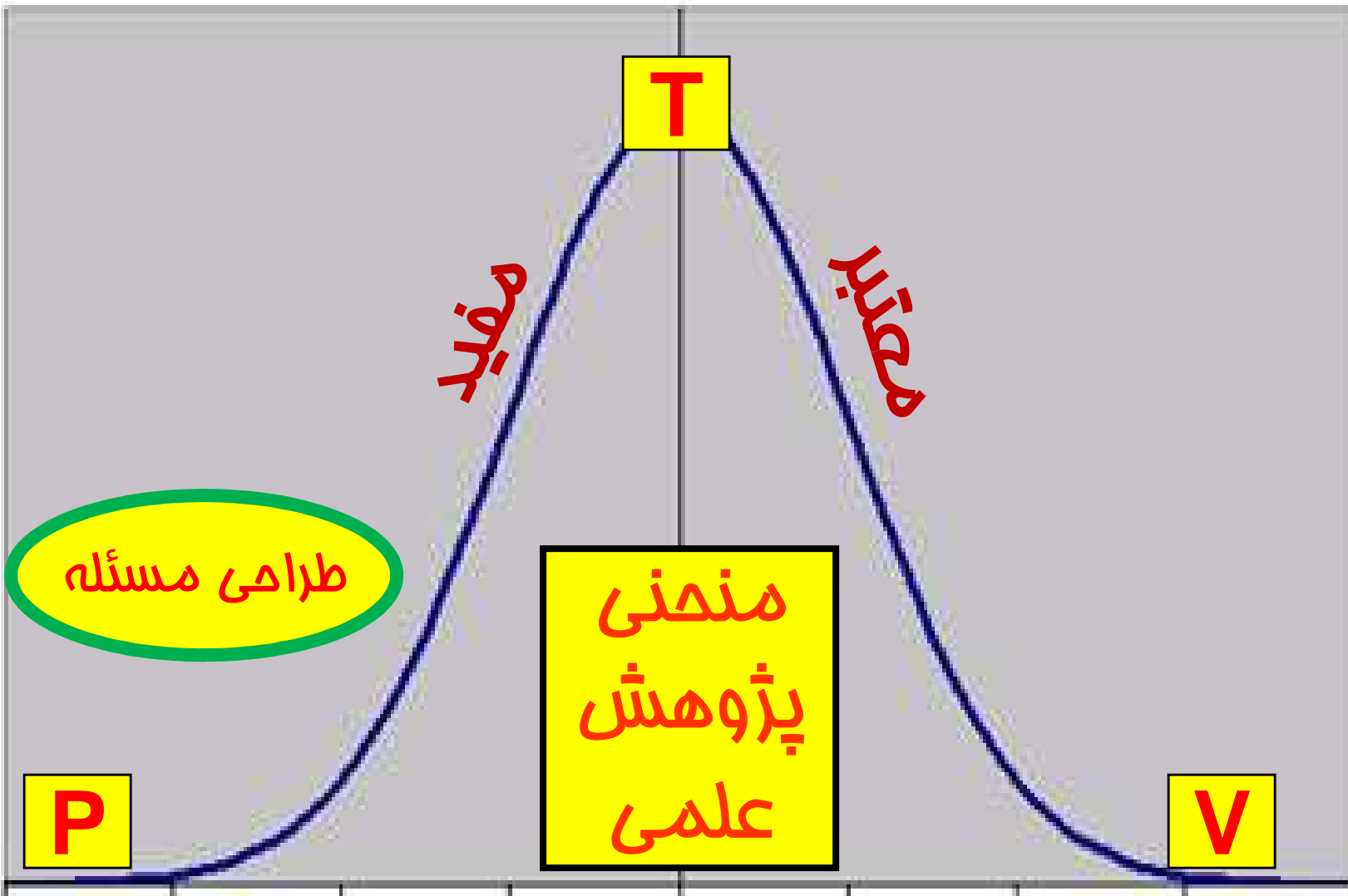
مقام سنجش

مقام داوری

مقام اثبات

مقام ارزیابی

پایان نامه تحصیلی

آموزش پژوهش محور

رساله تحقیقی

Question

Problem

سؤال

≠

۱. مسئله

روش علمی

Scientific Method

آموزش

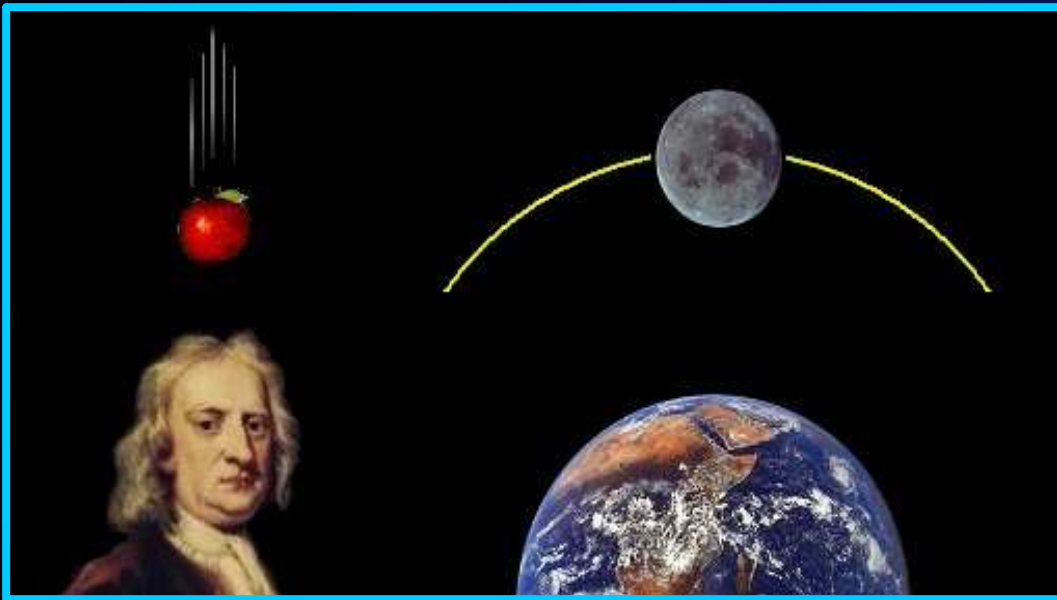
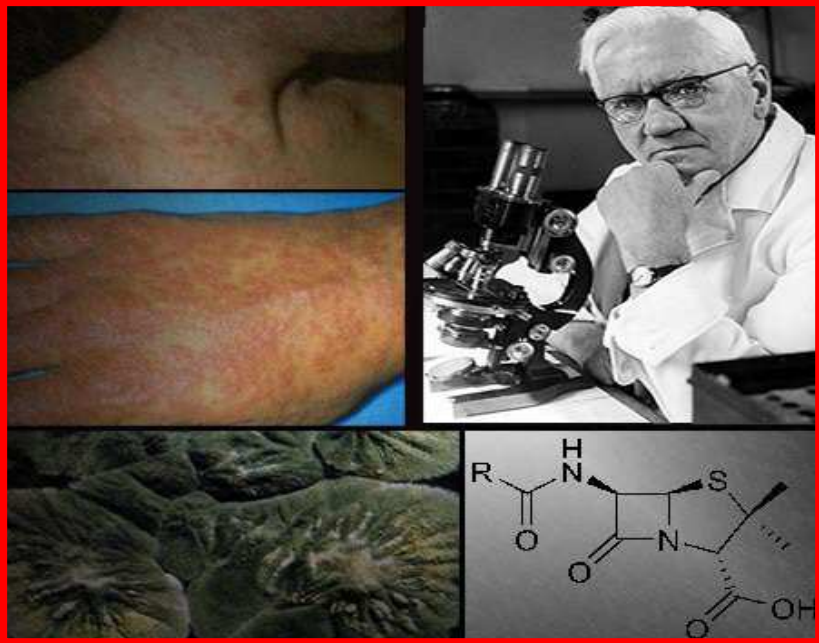
پژوهش

$Q \rightarrow E \rightarrow S \rightarrow Ex \neq \{o, f, e, st, si, po\} \rightarrow P \rightarrow R$

موضوع محور

$\sim E \rightarrow \sim R$
 $R \rightarrow E$

مسئله محور

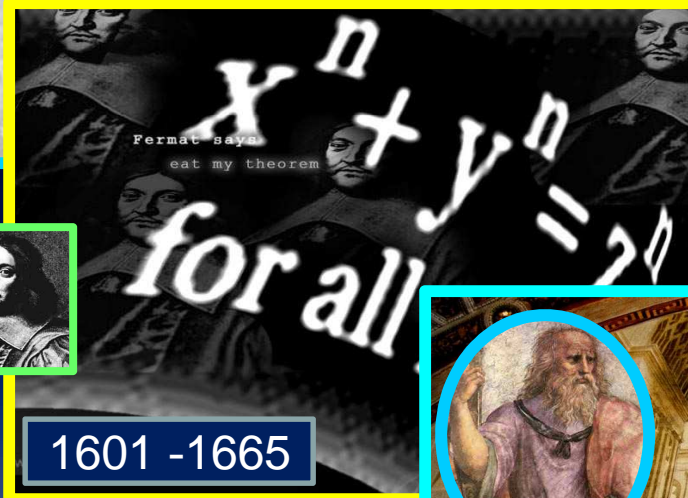
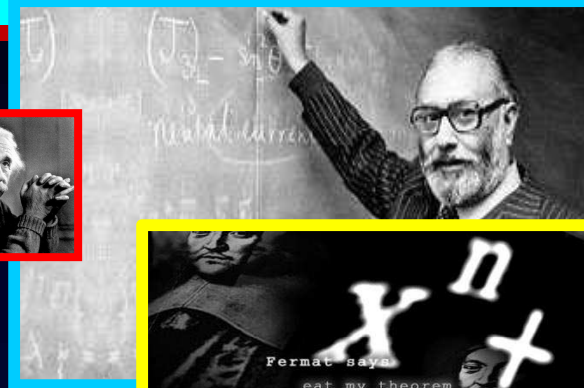
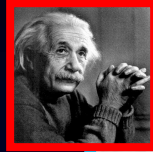

مسائل صنعتی

سطوح متفاوت مسائل علمی

مسائل تجربی

مسائل تاریخی

1601 - 1665

آموزش

پژوهش

سؤال

≠

مسئله

ذهن

زبان

؟

- آیا هست؟
- چیست؟
- کدام است؟
.....

- چرا؟
- چگونه ممکن
است که؟
- چه رابطه ای
وجود دارد؟
.....

طرح
تحقیق

۱- تعیین موزه و چارچوب تحقیق

۲- مطالعه دقیق نظریات علمی موزه تحقیق

۳- مسئله تحقیق و پرسش های بیان کننده آن (IS_1, IS_2, IS_3)

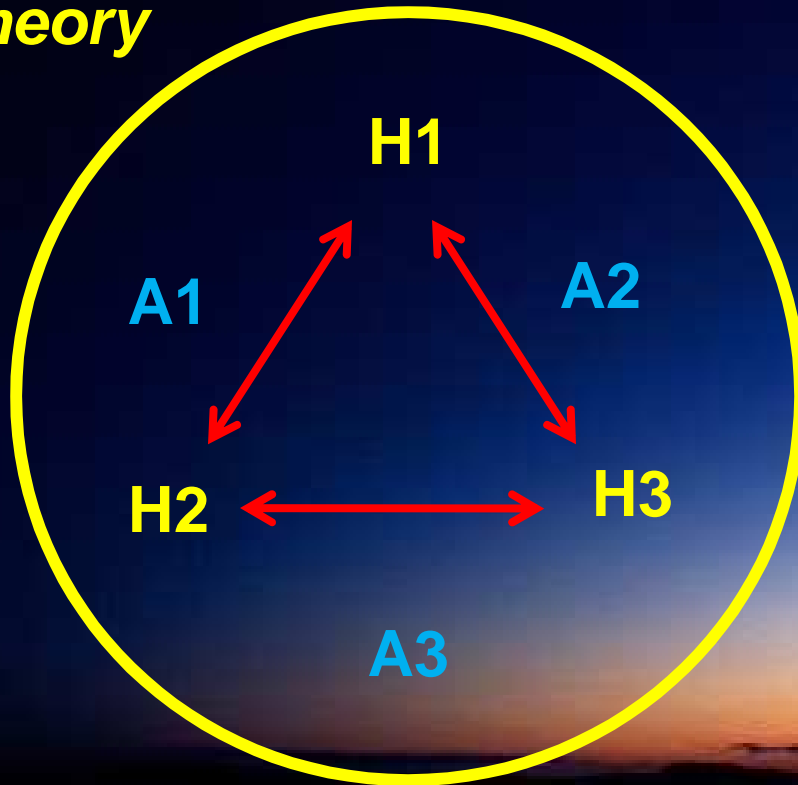
$Q \rightarrow E \rightarrow S^2 \rightarrow Ex^2 \neq \{ o, f, e, st, si, po \} \rightarrow P \rightarrow R$

**Theory
Hypothesis**

**Scientific
Method**

Theory

basic hypothesis

auxiliary hypothesis

Theory Hypothesis

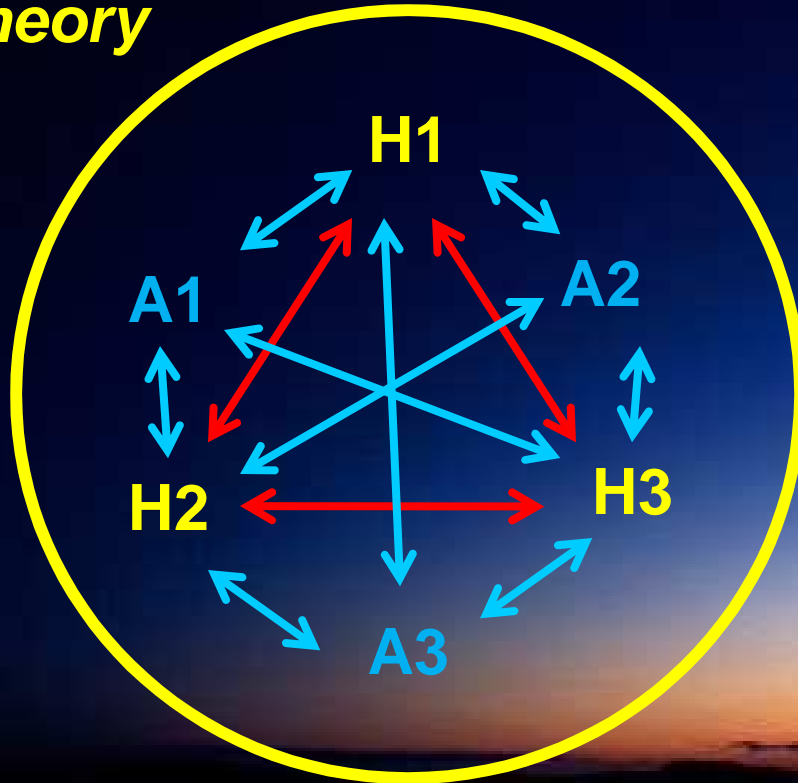
Scientific Method

۲. نظریه
فرضیه

روش علمی

auxiliary hypothesis

Theory

مجموعه
گزاره های
مرتبط
منسجم
که برای حل
یک مسئله
ارائه می شود

basic hypothesis

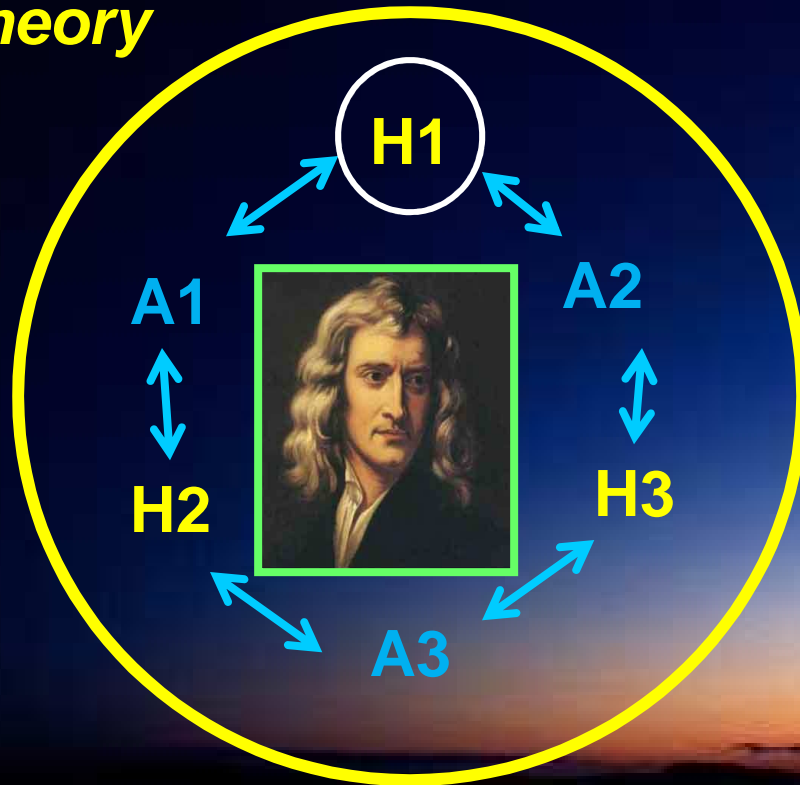

Theory Hypothesis

Scientific Method

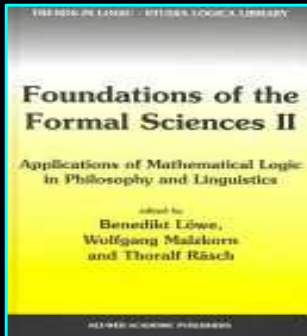
Theory

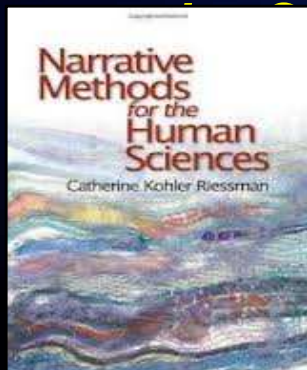
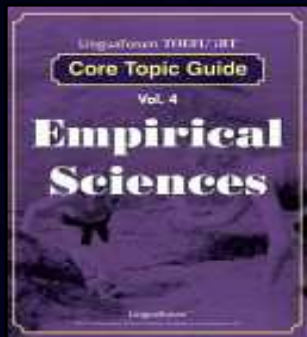
basic hypothesis

auxiliary hypothesis

Realism and the Theoretical sciences
A.J.Reffers

طبقه بندی علوم بر اساس روش

علوم صوری

علوم نظری

علوم تجربی

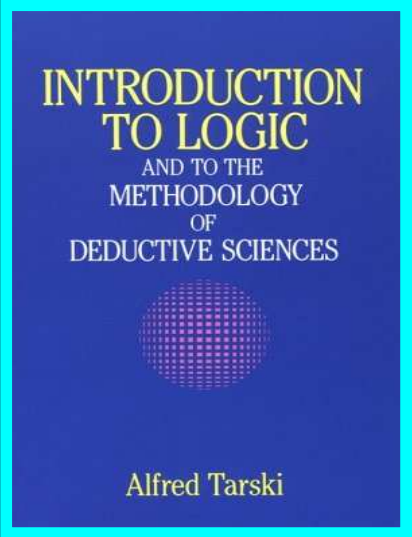
علوم استنادی

deductive S

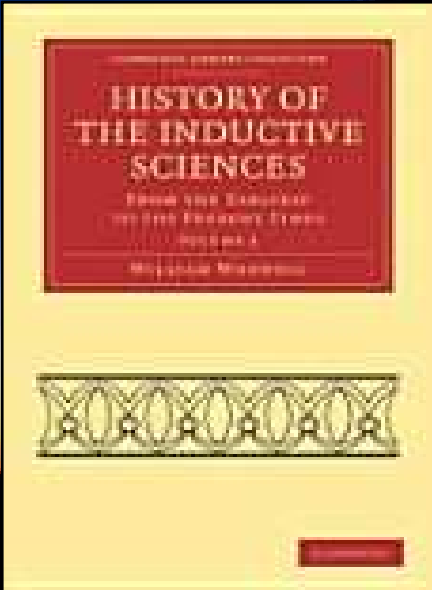
علوم قیاسی

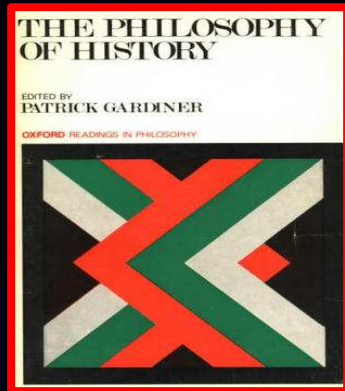
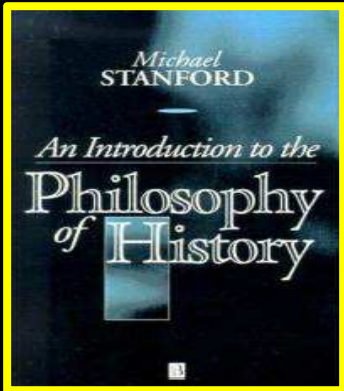
علوم استقرایی

inductive S

علوم

منطق - ریاضی - آمار :

علوم صوری

علوم فلسفی : متافیزیکی - معرفت شناسی - فلسفه علوم (فلسفه تاریخ)

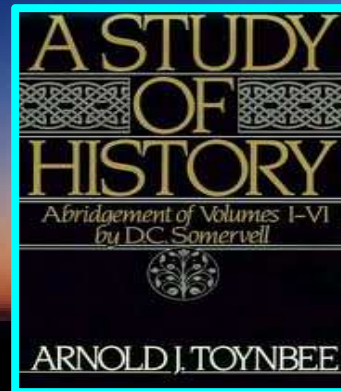
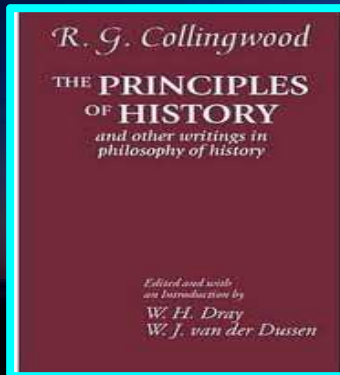
علوم طبیعی : فیزیکی نظری - کیهان شناسی نظری

علوم انسانی-اجتماعی : جامعه شناسی نظری - روان شناسی نظری

زبان شناسی نظری - اقتصاد نظری - اخلاق نظری -

علوم نظری

تاریخ نظری

علوم تجربی

علوم مهندسی :

علوم طبیعی : فیزیک تجربی - شیمی - علوم پزشکی - علوم کشاورزی

علوم انسانی-اجتماعی : روان شناسی بالینی - جامعه شناسی کاربردی

باستان شناسی - جغرافیای طبیعی

documental S

علوم اسنادی : کتابداری - علم المدیث - دستور زبان -
زبان‌شناسی کاربردی - تاریخ نگاری اسنادی

علوم اسنادی

علوم استنباطی (هرمنوتیکی) : ادبیات و تفسیر ادبی - تاریخ نگاری تفسیری

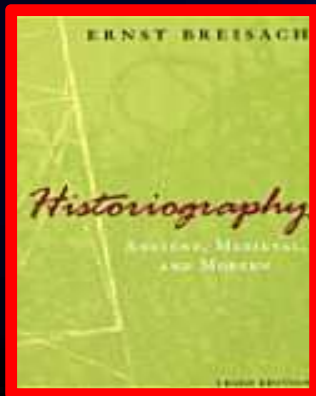
hermeneutical S

تفسیر متون فلسفی

فلسفه هرمنوتیکی

تفسیر متون دینی

جامعه شناسی تفسیری

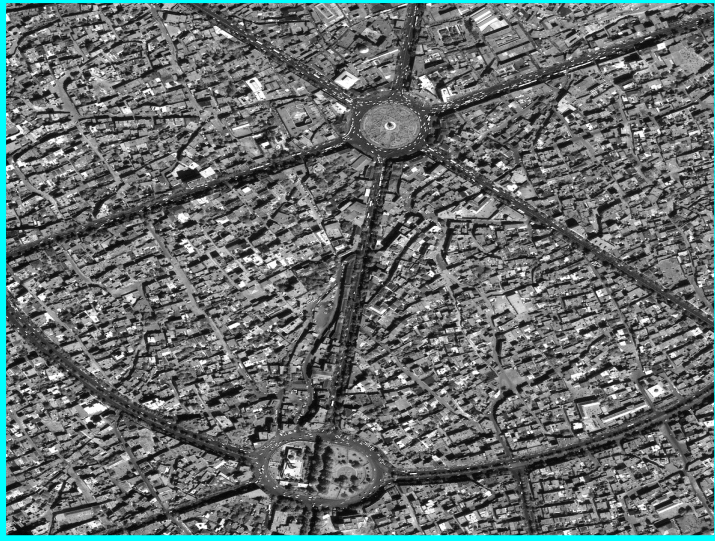

تاریخ نظری (فلسفه نظری تاریخ- تاریخ فلسفی)
تاریخ نگاری:

- اسنادی
- تفسیری

علم تاریخ

فلسفه تاریخ (فلسفه علم تاریخ)

رویکرد ترکیبی
و کلی

تاریخ نظری

شهر شناسی

علم تاریخ

تاریخ نگاری

رویکرد تملیلی
و جزئی

ارتفاع 1۸23 متر ۴۸°31'0۵.۸2" E 3۴°۲۷'۲۸.۹۸" N

ارتفاع بالای شمس ۸.۷2 کیلومتر

Google

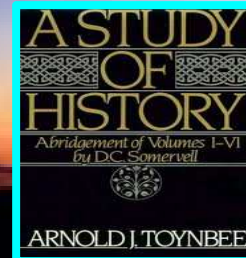
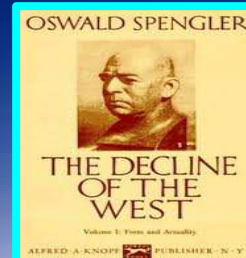
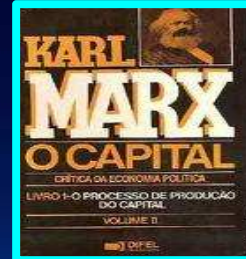
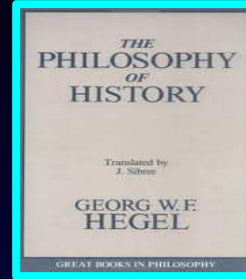
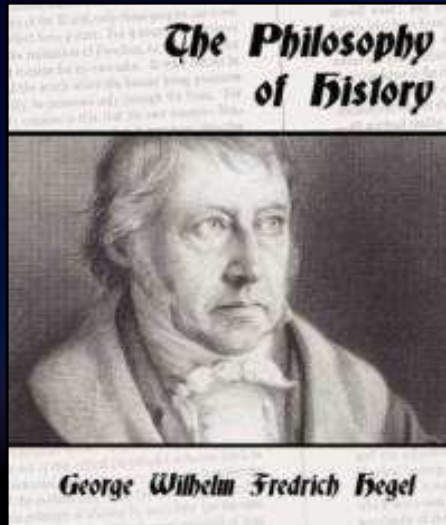
علم تاریخ

رویکرد ترکیبی
و کلی

هدف و مقصد تاریخ جهان کجاست؟

مکانیسم حرکت تاریخ چگونه است؟

مسیر و منازل و مراحل حرکت تاریخ چیست؟

علم تاریخ

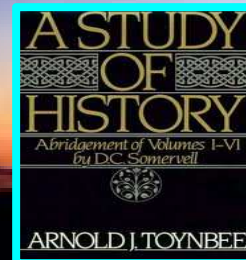
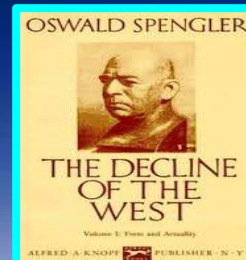
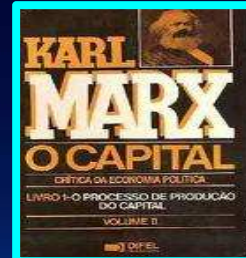
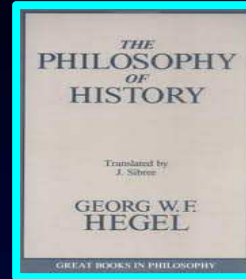
رویکرد ترکیبی و کلی

هدف هر چه آزادتر شدن اندیشه متعالی است.
مکانیسم نزاع دائمی اندیشه مطلق با خود است.
مسیر جلوه های متوالی اندیشه مطلق است در قالب ملتهای تاریخی

هدف جامعه بی طبقه پرولتاریا است.
مکانیسم رشد ابزار تولید و نزاع طبقاتی است.
مسیر گذر تاریخی از مراحل پنجگانه است.

هدف رسیدن تدریجی به سرزوشتمت ممتوم تاریخی است.
مکانیسم رشد طبیعی و بیولوژیک است.
مسیر گذر تاریخی از مراحل کودکی، جوانی، ..... است.

هدف رسیدن به دولت بزرگ معنوی- رومانی است.
مکانیسم رشد یک تمدن تاریخی با تدافع در مقابل تهاجم است.
مسیر ظهور و افول تمدن های تاریخی (سی تمدن ...) است.

علم تاریخ

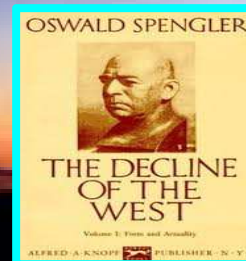
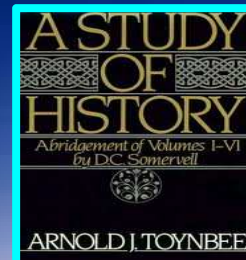
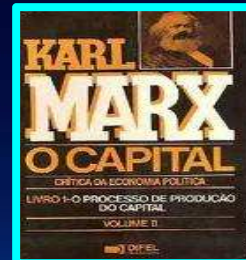
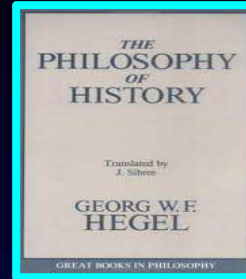
رویکرد ترکیبی
و کلی

تاریخ نظری
فلسفه نظری تاریخ
تاریخ فلسفی

هدف و مقصد تاریخ جهان کجاست؟

مکانیسم حرکت تاریخ چگونه است؟

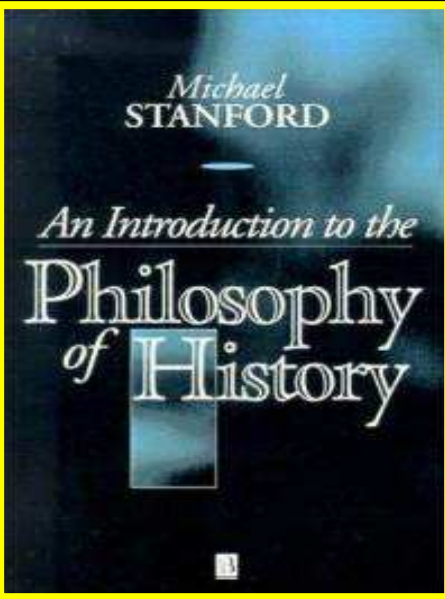
مسیر و منازل و مراحل حرکت تاریخ چیست؟

رویکرد تملیلی
و جزئی

تاریخ نگاری

فلسفه علم تاریخ

روش پژوهش تاریخی چیست؟

آیا تاریخ قانونمند است؟

مدل ها و تئوری ها در تاریخ کدامند؟

تفاوت تاریخ با دیگر علوم اجتماعی چیست؟

نقش ایدئولوژی ها و ارزش ها در قضاوت تاریخی چیست؟

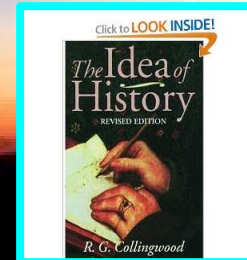
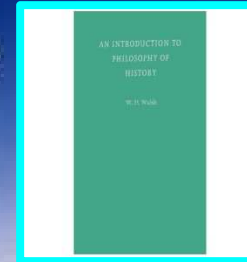
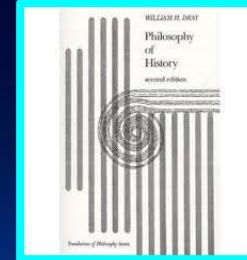
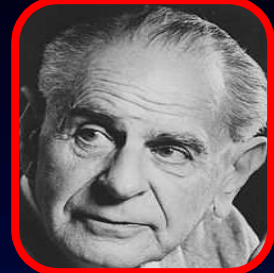
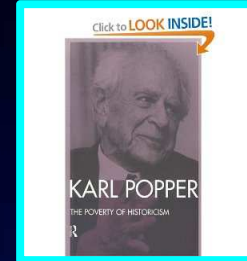
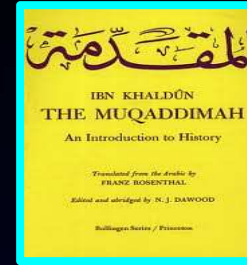
آیا تاریخ قابل پیش بینی است؟

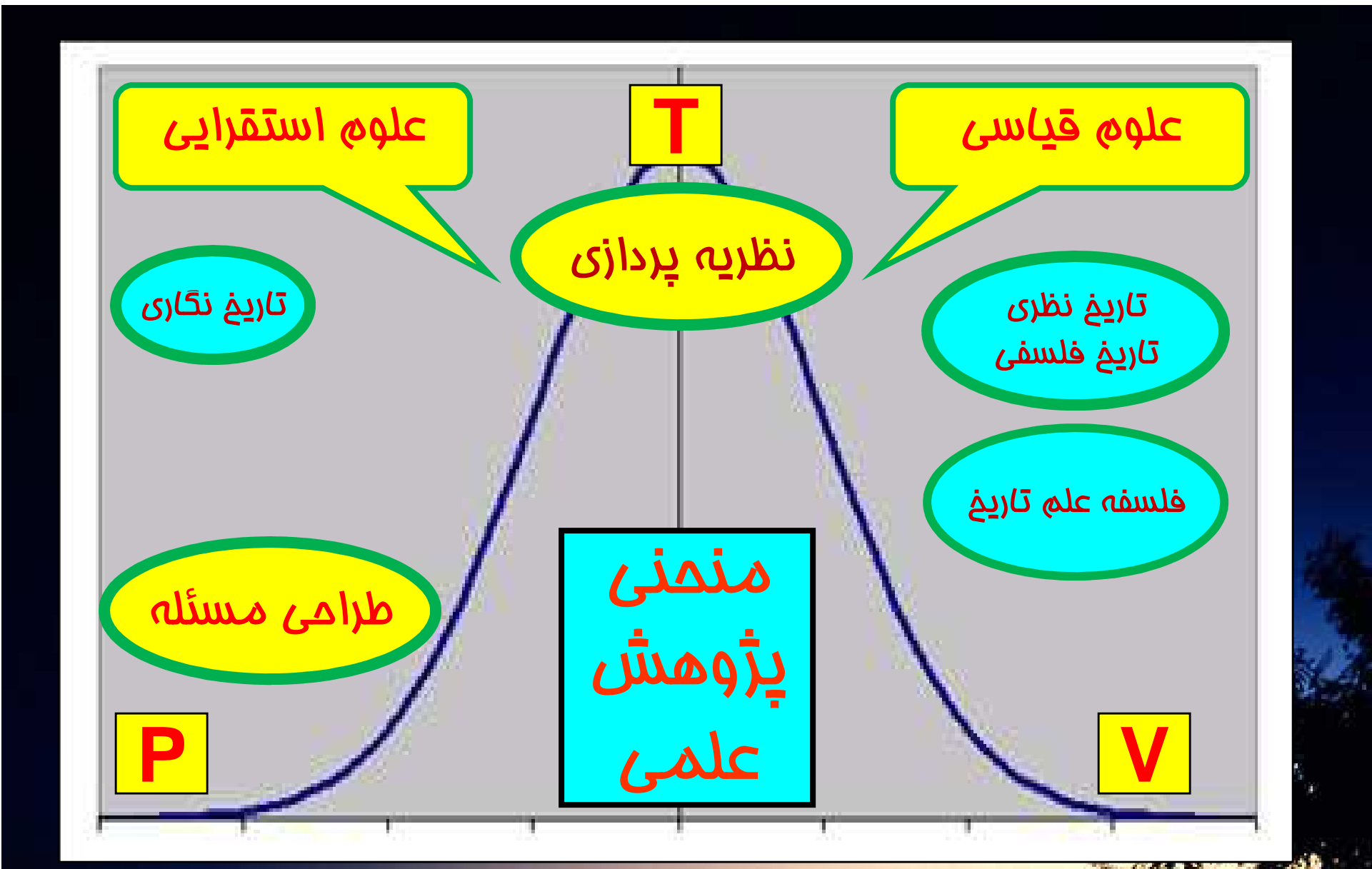
معنای تفسیر تاریخی چیست؟

THE PHILOSOPHY OF HISTORY

EDITED BY PATRICK GARDNER

OXFORD READINGS IN PHILOSOPHY

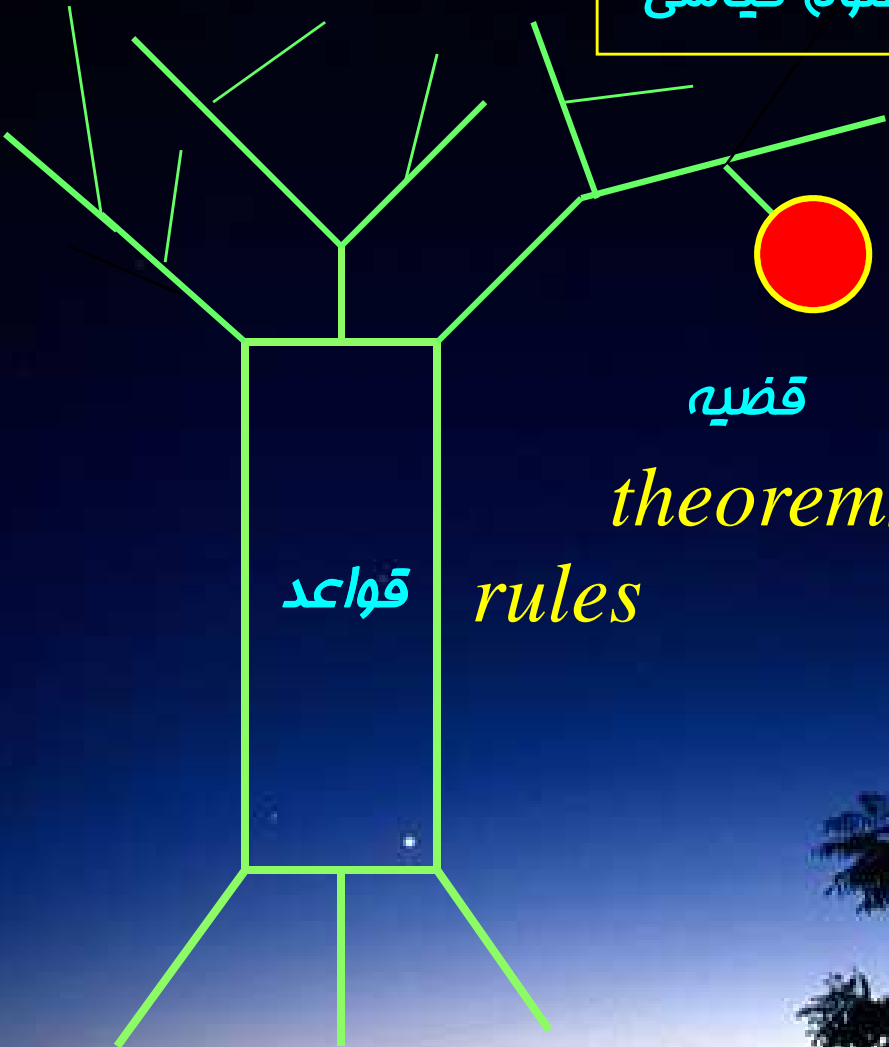
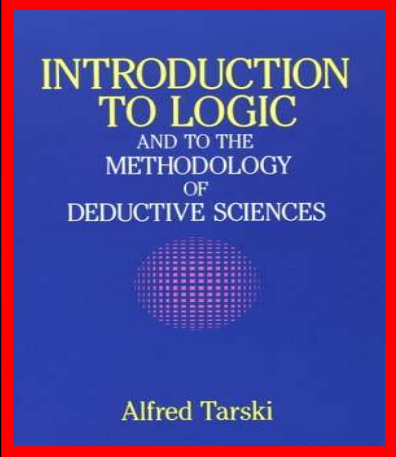

$$Q \rightarrow E \rightarrow S^2 \rightarrow Ex^2 \neq \{ o, f, e, st, si, po \} \rightarrow P \rightarrow R$$

ساختار علوم قیاسی

axiomatic structure
ساختار اصل موضوعی

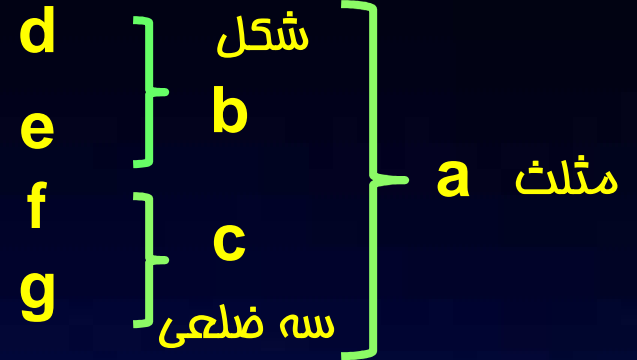
اصول مدود

axioms terms

قضیه
theorems

تعريف مفاهيم

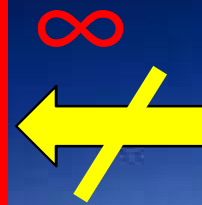
حدود
terms

اصول متعارفہ بداهت
كليت
axioms

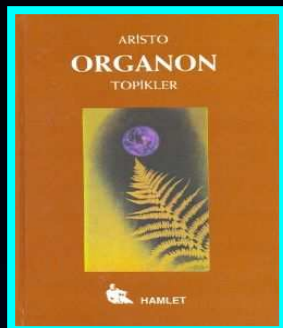
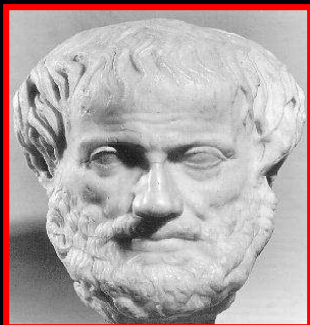
اصول
axioms

اصول موضوعه
postulates

غير بداهت
غير كليت

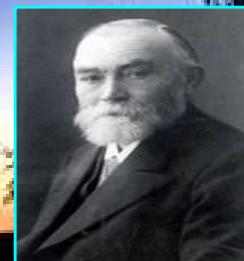
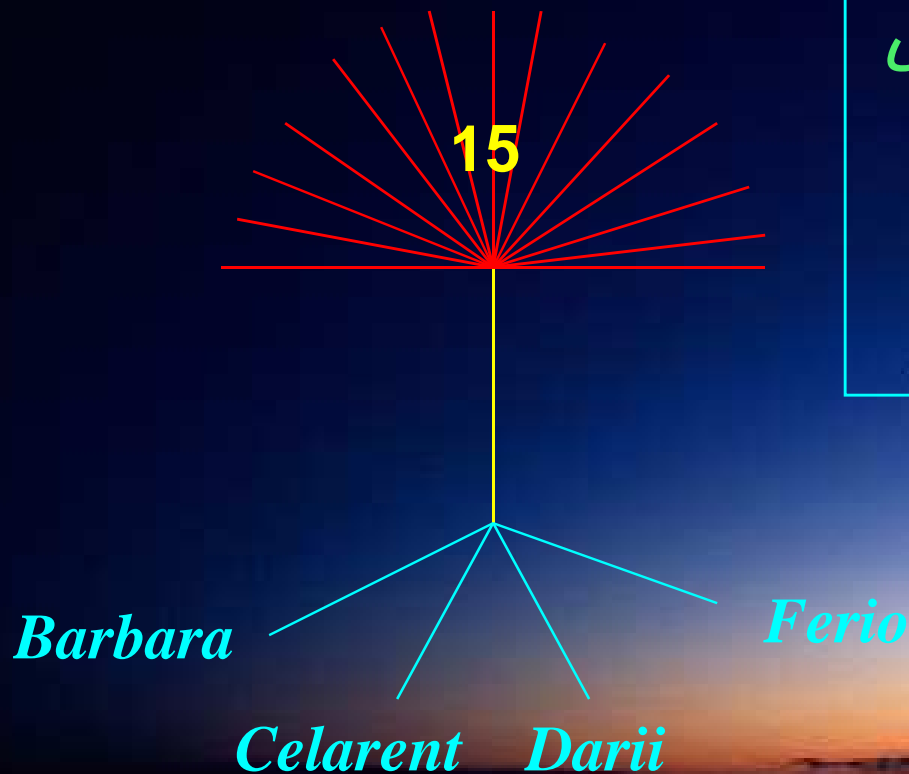
اثبات امكان

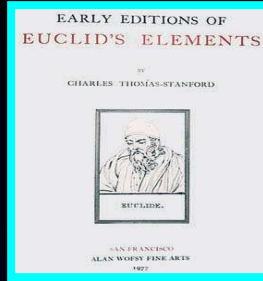

منطق

(384- 322bc)

من فکر میکنم اشکال قیاس
ارسطویی یکی از مهمترین
و زیباترین یافته های ذهن
بشری باشد. (لایب نیتس)

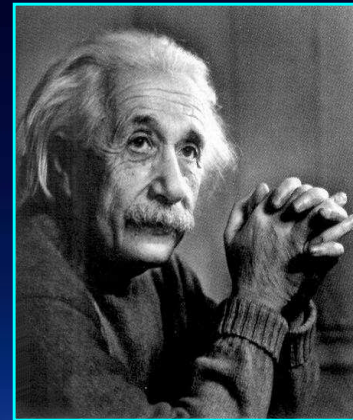
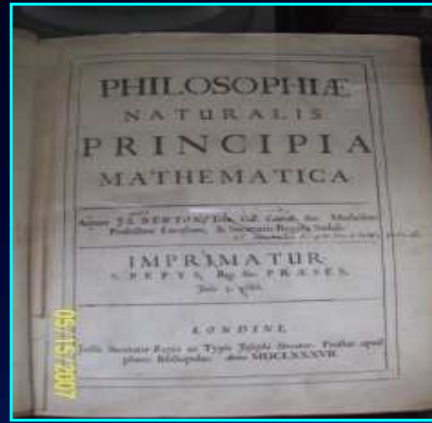

ریاضی

(330- 275bc) *The Elements*

(1858- 1932)

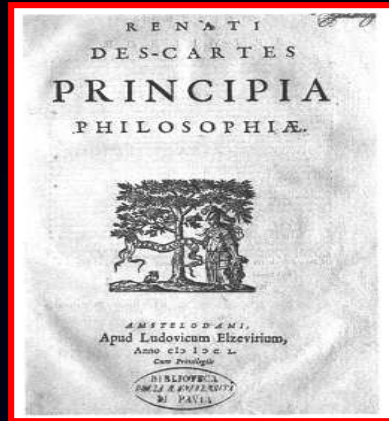
فیزیکی

(1642- 1727)

فلسفه (متافیزیکی)

(1596- 1650)

(1632- 1677)

(1646- 1716)

Principia Metaphysica

در فلسفه همه چیز باید
به شیوه ریاضی (هندسی)
اثبات شود
(دکارت)

Principia Metaphysica* (Draft)

Edward N. Zalta
Center for the Study of Language and Information
Stanford University

February 10, 1999

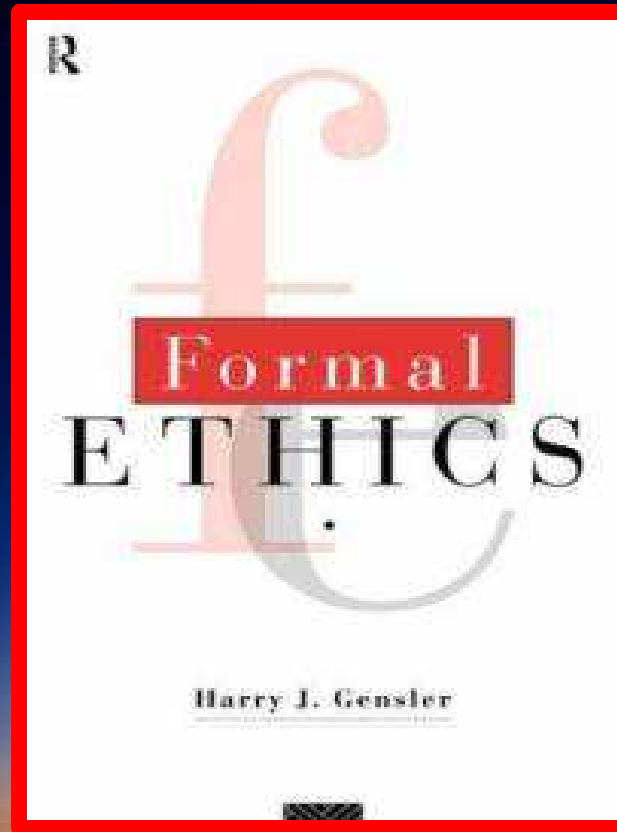
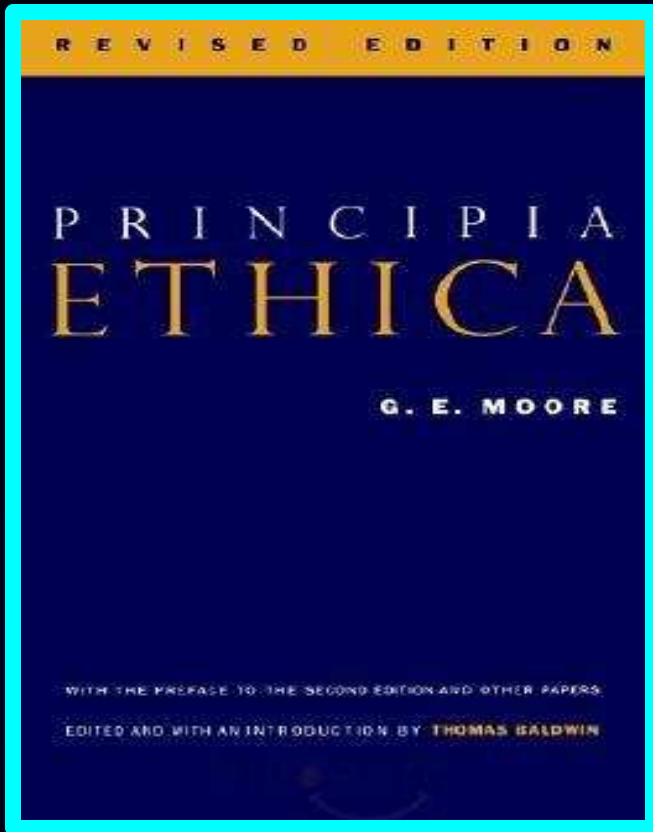
Contents

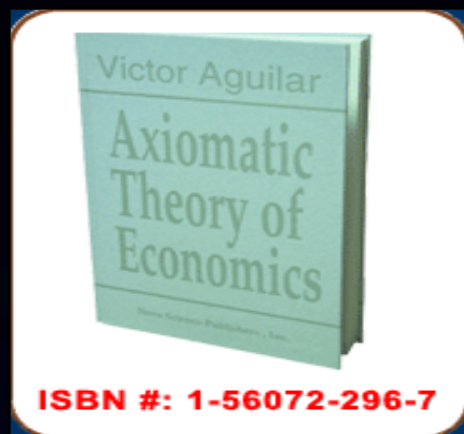
§1: The Language	3
§2: The Logic	7
A. Logical Axioms, Rules of Inference, Theoremhood	8
B. Some Derived Rules	12
C. Logical Theorems	14
D. Properties, Relations, Propositions, and Truth	16
§3: The Proper Axioms	19
§4: The Theory of Objects	19

اخلاق نظری

علوم اجتماعی

درون فهمی

تحلیل منطقی و معنایی برخی مفاهیم علوم اجتماعی

دکتر منوچهر راد

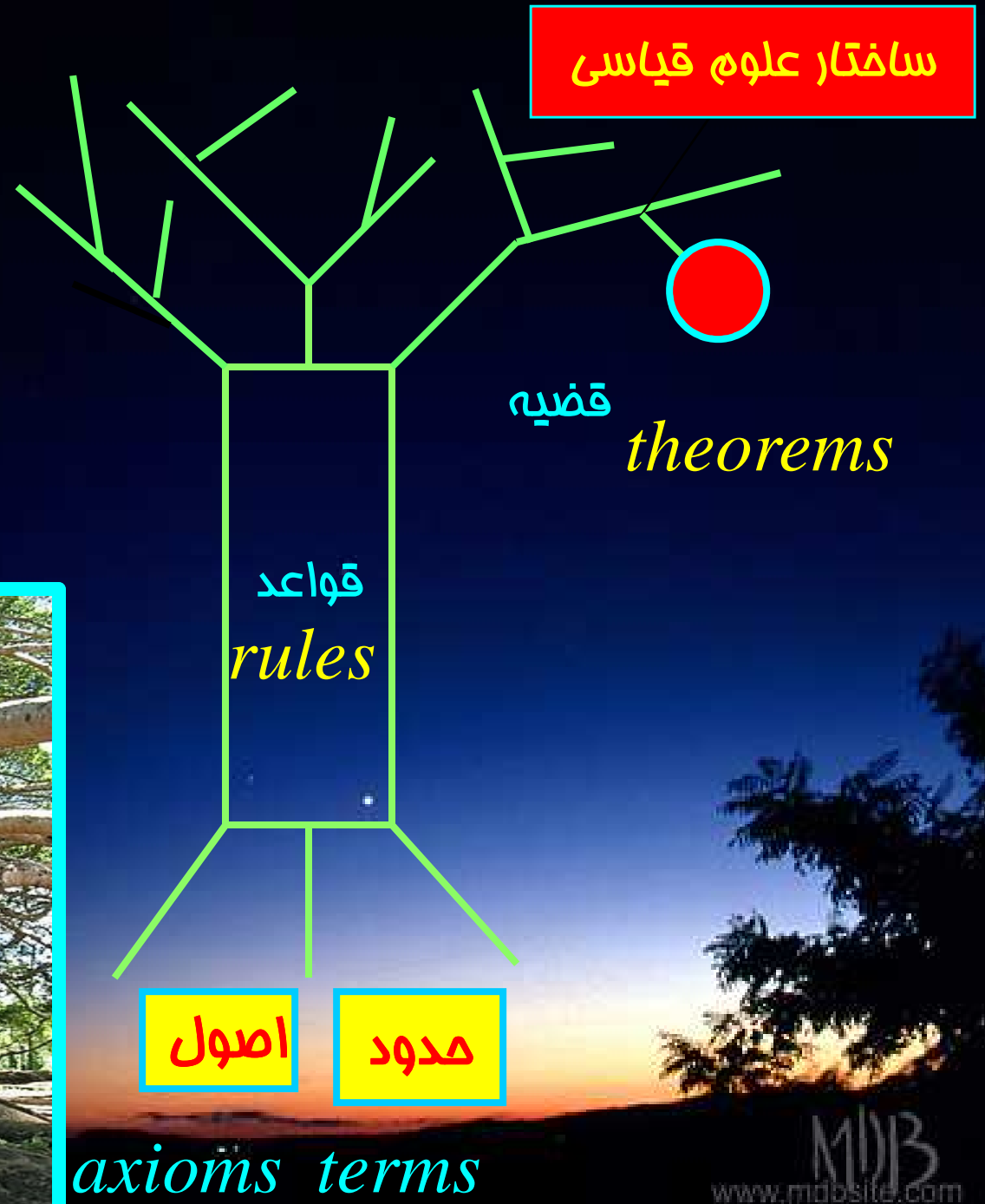
این کتاب نخستین گام در اجرای برنامه ای تحقیقی است که... عنوان آن کاربردهای ریاضیات و منطق جدید در علوم اجتماعی است... اگر اصطلاح **درون فهمی** بتواند واجد معنایی علمی باشد، کاربرد منطق صورت و معناشناسی در تشریح و توصیف آن اجتناب ناپذیر است. (پیش گفتار)

علوم صوری

علوم نظری

علوم نظری

علوم صوری

formal editing

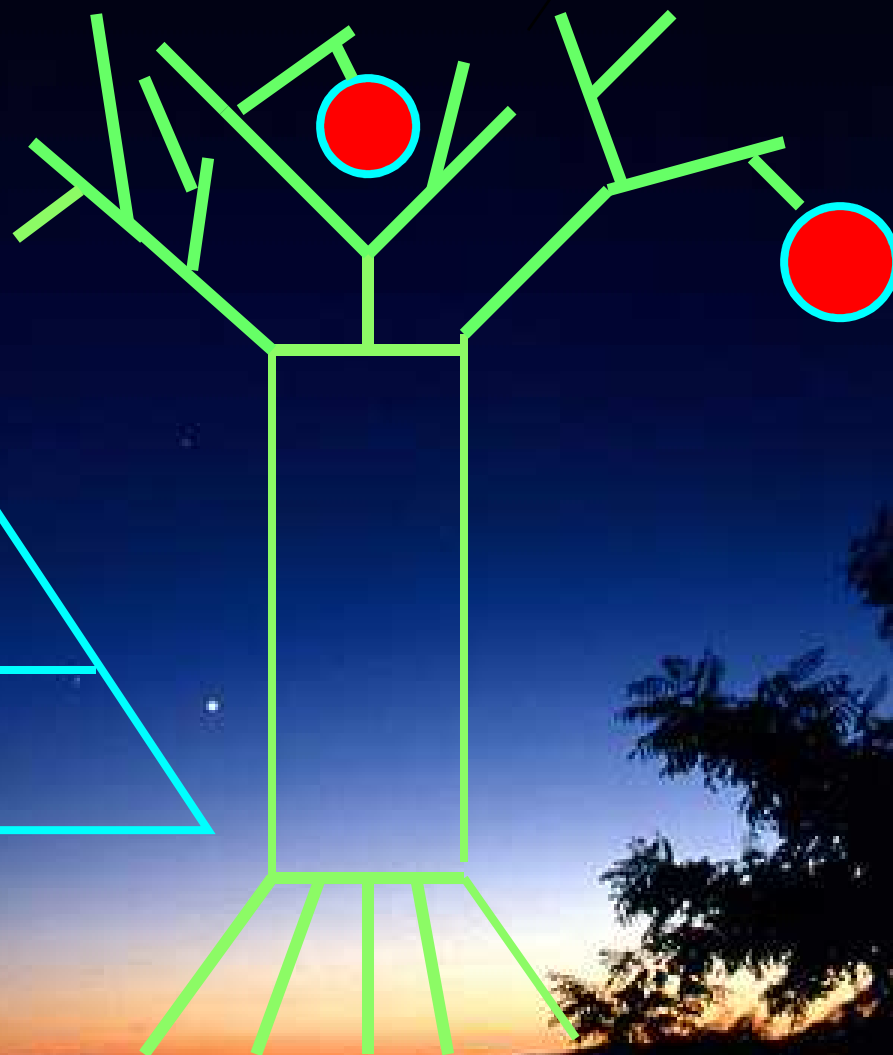
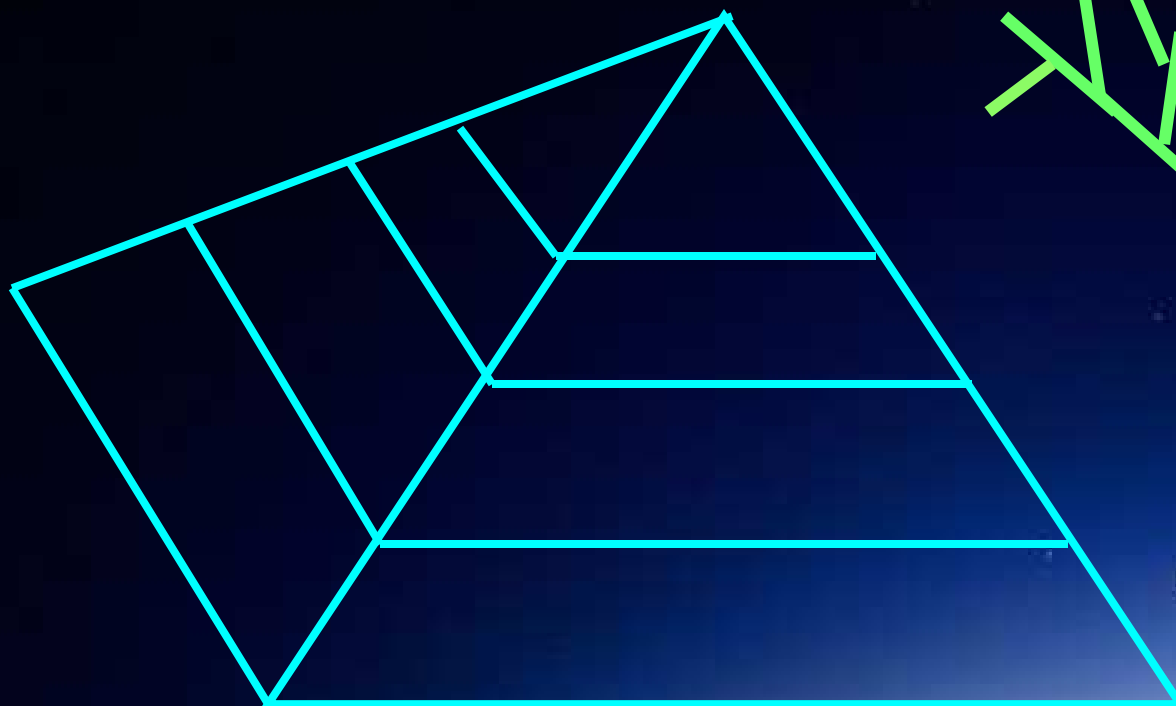
logical purge

آرایش (ویرایش) صوری

پیرایش (پالایش) منطقی

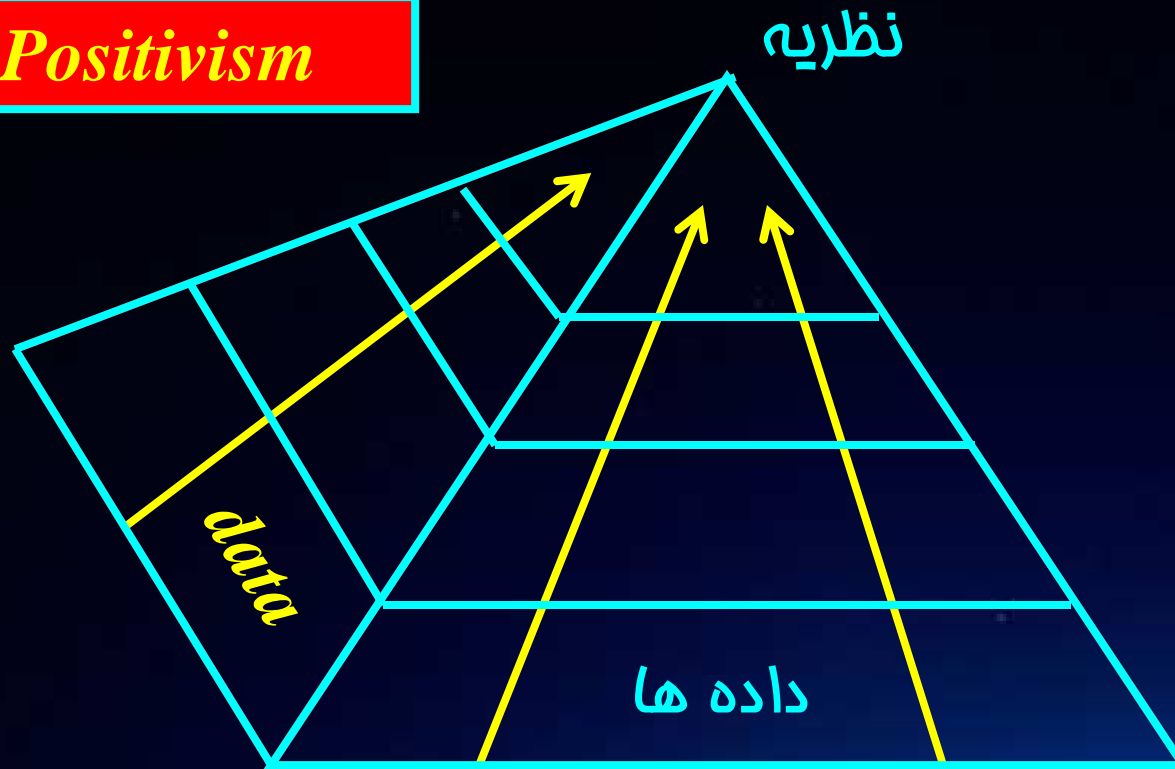
ساختار علوم استقرایی

ساختار علوم قیاسی

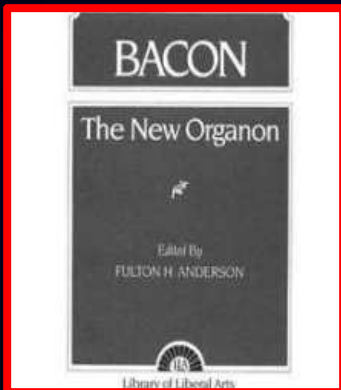

Positivism

ساختار علوم استقرایی

رویکرد
انقباضی
تعمیمی
تلفیصی

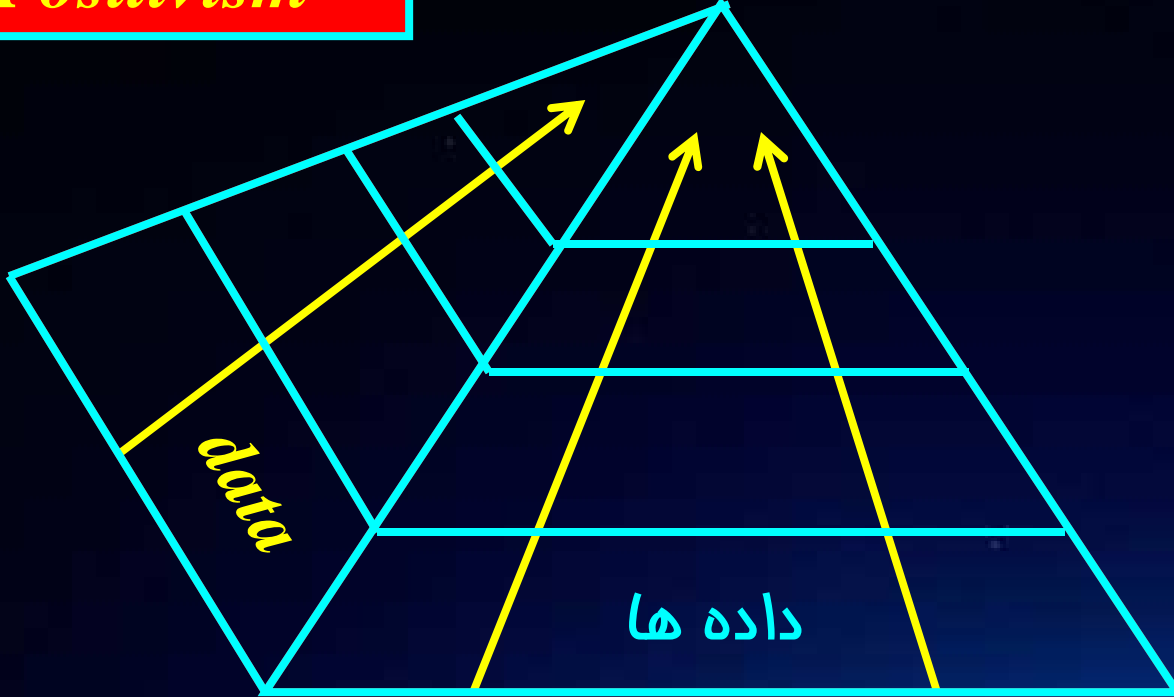

آمار

Positivism

نظریه

production

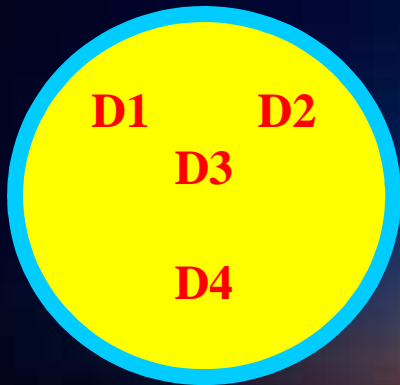

حاصل شدن

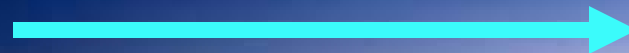
رویکرد
انقباضی
تعمیمی
تلفیصی

inductivism

عدم خلاقیت

data

T

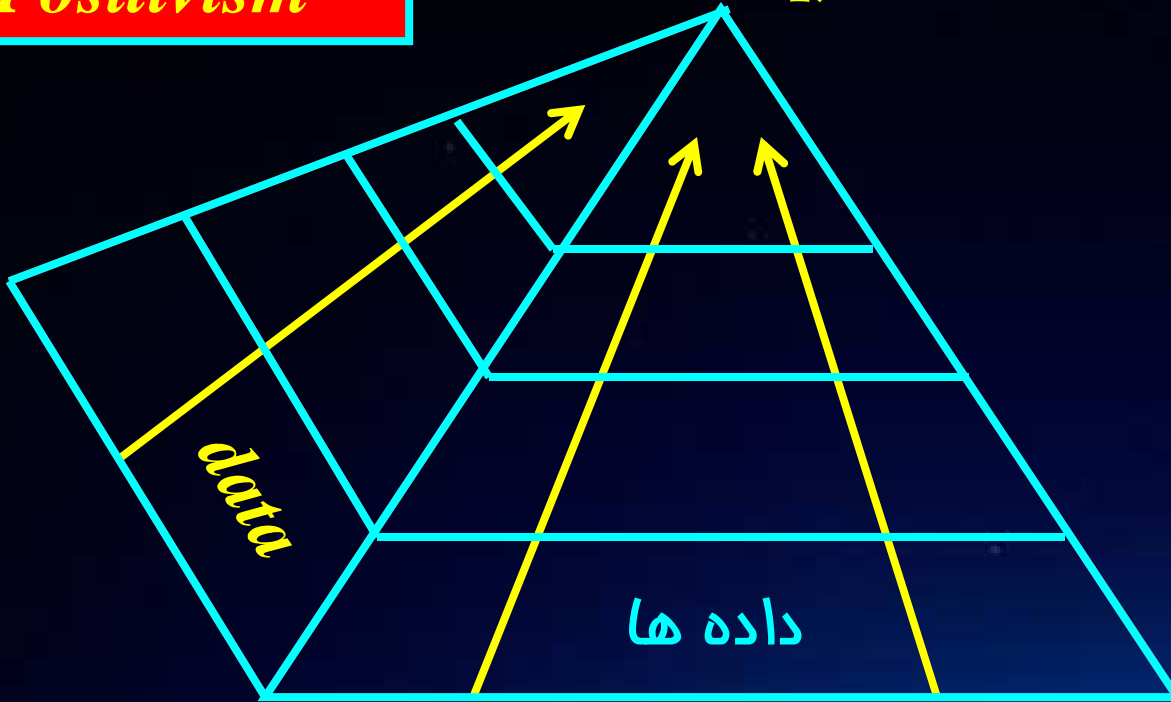
positivism

تحصل گرایی (گروی)

Positivism

نظریه

production

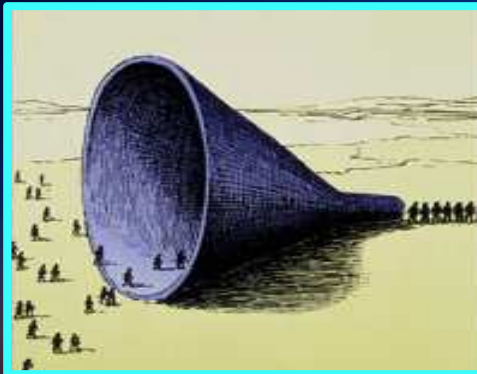

حاصل شدن

رویکرد
انقباضی
تعمیمی
تلفیصی

ماشین نظریه

قیف نظریه

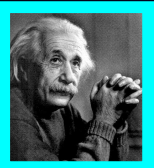

پالایشگاه نظریه

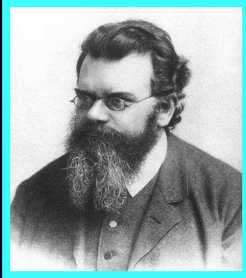
کامپیوتر نظریه

سیستم ماخ مطالعه
روابطی است که میان
داده های تجربی وجود دارد
.... این دید کوتاه از علم
وی را بر آن داشت که
منکر وجود اتم ها شود
دیگاه های فلسفی فیزیکدانان
محاصر، ص ۱۶۴

متافیزیکی بودن تئوری اتمی

Boltzman

انرژی تیسسه به جای اتمیسسه

وزن مواد واکنشگر به جای وزن اتمی

اعتقاد به وجود اتم
در بستر مرگ

Kekule

Ostwald

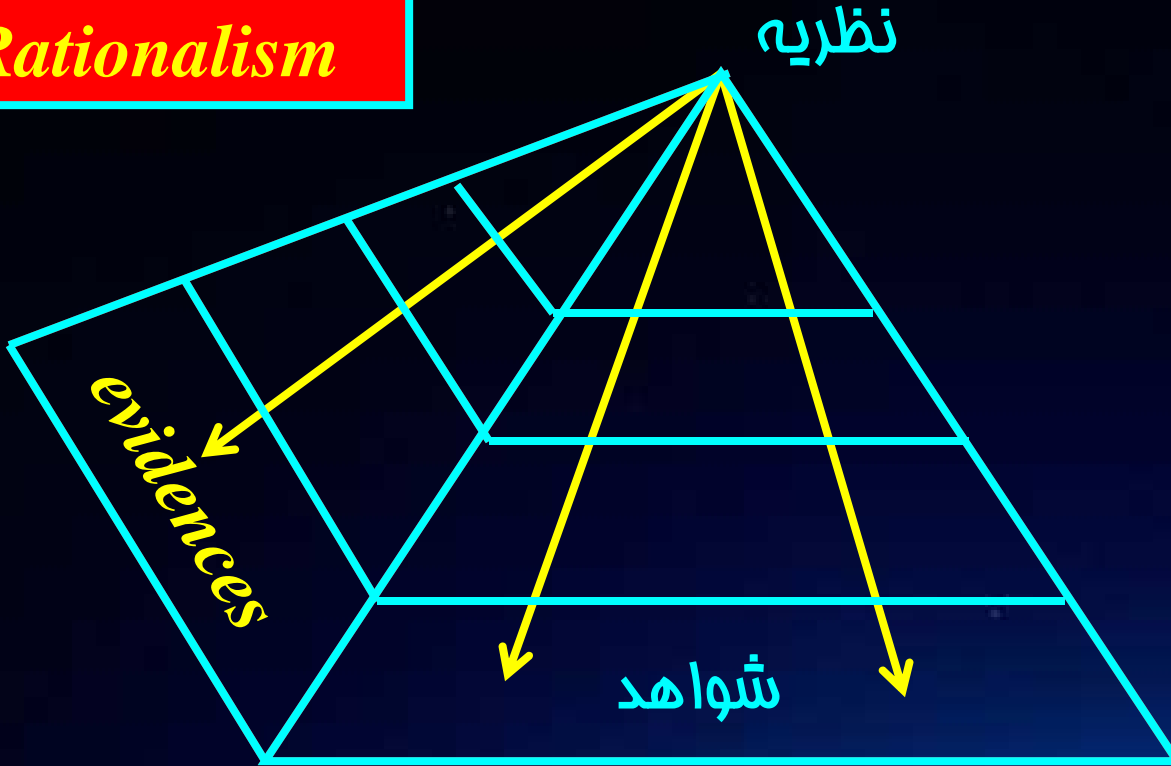
Brodi

Mach

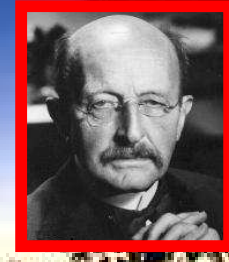
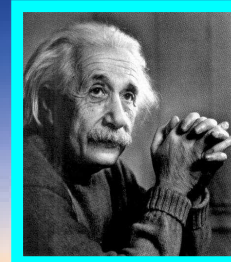
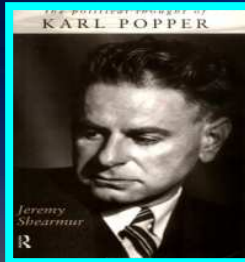
Rationalism

ساختار علوم استقرایی

رویکرد
انبساطی
تخصیصی
تشریحی

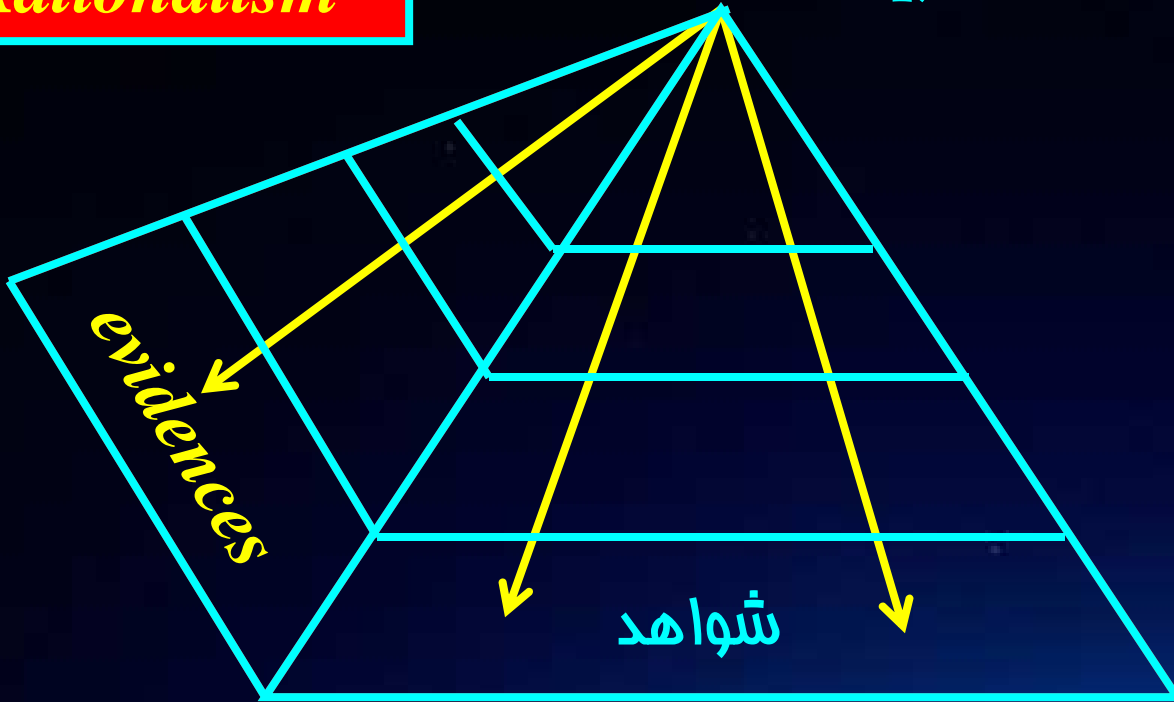
خلاقیت

Rationalism

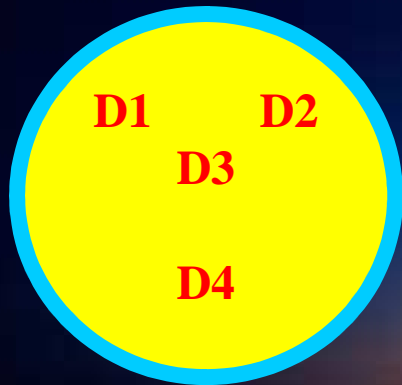
نظریه ها

confirmation

تایید شدن

رویکرد
انبساطی
تخصیصی
تشریحی

inductivism

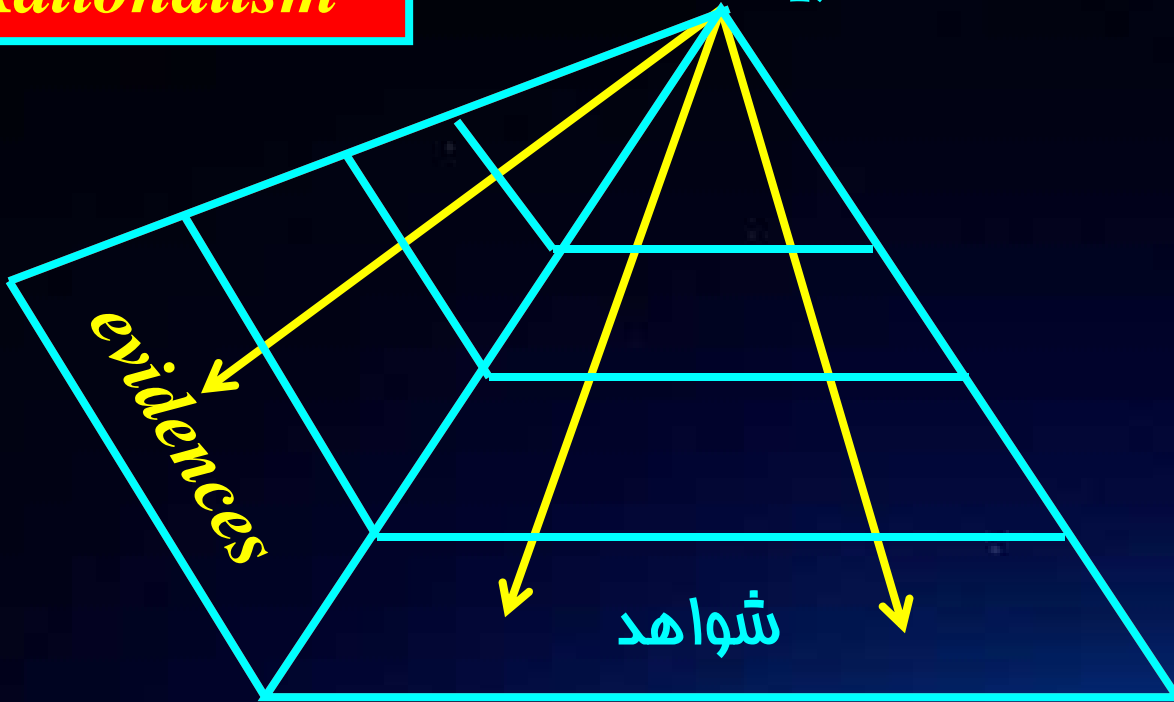
T

positivism

Rationalism

نظریه

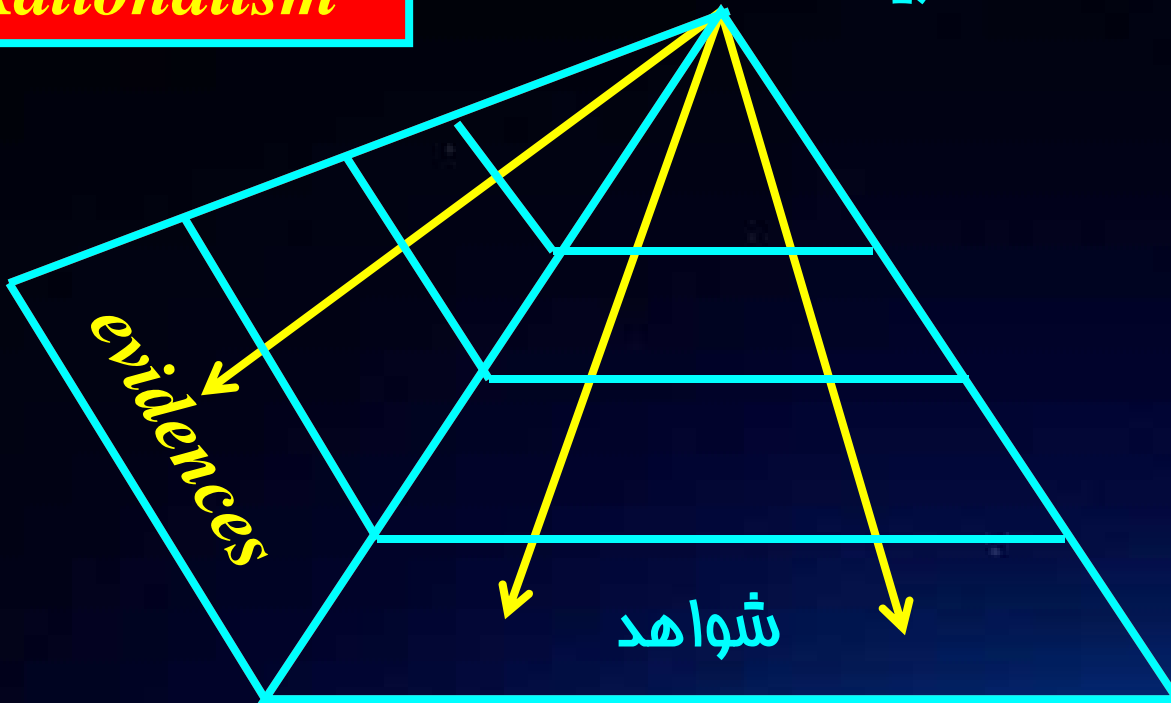

رویکرد
انبساطی
تخصصی
تشریحی

Rationalism

نظریه ها

رویکرد
انبساطی
تخصیصی
تشریحی

رسیدن از داده ها به نظریات نیازمند تفیل فلاق است.
فرضیه ها و نظریه های علمی از واقعیات مشهود استخراج
نمی شوند، بلکه برای تبیین آنها ابداع می شوند.
(همپل. فلسفه علوم طبیعی ص ۱۸)

خلاقیت در نظریه پردازی

علوم صوری

تخیل و ابداع آزادانه در علوم هم که اعتبارشان فقط از راه استدلال قیاسی معلوم می شود، مثل ریاضیات، نقش مهمی دارد، زیرا از قواعد استنتاج قیاسی نیز هیچ گونه قاعده مکانیکی برای کشف به دست نمی آید.... کشف قضایای مهم و پرثمر ریاضی مثل کشف نظریه های مهم و پرثمر در علوم تجربی، نیازمند قرینه ابداع و گمان زنیهای از روی تخیل و بصیرت است (فلسفه علوم طبیعی ص ۲۰)

Arithmetorum Liber II.

61

interuallum numerorum 2. minor autem 1 N. atque ideo maior 1 N. + 2. Oportet itaque 4 N. + 4. triplus esse ad 2. & adhuc superaddere 10. Ter igitur 2. adscitis vnitatibus 10. æquatur 4 N. + 4. & fit N. 3. Erit ergo minor 3. maior 5. & fatifaciunt quællioni.

εἰ ἴσος ὁ ἀριθμὸς ἕνα εἶ ἴσος μὲν β. διήσει ἀριθμοῦ δὲ μονάδος δ' ἀριθμοῦ τετραπλασιαστος ἢ μὲν β. ἔπειτα ὑπερέχουσιν ἐπὶ τριπλάσιον ἀριθμοῦ ἢ μὲν β. ἕνα εἶναι ἴσους δὲ μονάδος δ. καὶ γίνονται ὁ ἀριθμὸς μὲν γ. ἕνα ὁ μὲν ἀριθμὸς μὲν γ. ὁ δὲ ἀριθμὸς μὲν δ. καὶ ποιοῦσι τὸ ἀπόβλημα.

IN QVAESTIONEM VII.

CONDITIONIS appositæ eadem ratio est quæ & appositæ precedenti quællioni, nil enim aliud requirit quàm vt quadratus interualli numerorum fit minor interuallu quadratorum, & Canones idem hic etiam locum habebunt, vt manifestum est.

QVÆSTIO VIII.

PROPOSITVM quadratum diuidere in duos quadratos. Imperatum fit vt 16. diuidatur in duos quadratos. Ponatur primus 1 Q. Oportet igitur 16 - 1 Q. æquales esse quadrato. Fingo quadratum à numeris quotquot libuerit, cum defectu tot vnitatum quod continet latus ipsius 16. esto à 2 N. - 4. ipse igitur quadratus erit 4 Q. + 16. - 16 N. hæc æquabuntur vnitatibus 16 - 1 Q. Communis adiciatur vtrimque defectus, & à similibus auferantur familia, sient 5 Q. æquales 16 N. & fit 1 N. Erit igitur alter quadratorum 16. alter verò 5. & vtriusque summa est 4. seu 16. & vterque quadratus est.

Τὸν τετραγώνον τετραγώνου διελθεῖ εἰς δύο τετραγώνους. ἐπιτεταχθέντος δὲ τὸ 16 διελθεῖ εἰς δύο τετραγώνους. καὶ τεταχθέντος ἀριθμοῦ δὲ μονάδος μίας, δίδωσι ἀριθμὸν μονάδος 16 ἡγεῖται δὲ τετραγώνου καὶ εἶς, ὅπου δὴ πρὸς λαμβάνει ποσότητα μὲν ὅσον ἐστὶν ἢ τὸ 16. μὲν τετραγώνου. ἕνα εἶς β. λαμβάνει μὲν δ. αὐτὸς ἀριθμὸς ὁ τετραγώνος ἕνα δὲ μονάδος δ. μὲν τῶν λαμβάνει εἶς 16. ταῦτα ἕνα μονάδος 16 λαμβάνει δὲ μονάδος μίας. κατὰ ἀποστέλλεται ἢ λαμβάνει, καὶ κατὰ διαίρεσιν ὅμοια. διδάσκονται ἀριθμοῦ ἕνα ἕνα ἀριθμὸς 16. καὶ γίνονται ὁ ἀριθμὸς 16. ἀριθμὸς 5. ἕνα ὁ μὲν ὅσον εἰκοσάσηκτον. ὁ δὲ μὲν δ' εἰκοσάσηκτον. ἔπειτα ὁ δὲ δύο συναριθμοῦται ποιοῦσι εἰκοσάσηκτον, ἕνα μονάδος 16. καὶ ἕνα ἐπὶ ἀριθμὸς τετραγώνου.

OBSERVATIO DOMINI PETRI DE FERMAT.

Nullum autem in duos cubos, aut quadratoquadratum in duos quadratoquadratos, & generaliter nullam in infinitum ultra quadratum potestatem in duos eiusdem nominis fas est diuidere cuius rei demonstrationem mirabilem sane detexi. Hanc marginis exiguitas non caperet.

QVÆSTIO IX.

VERSUS oportet quadratum 16 diuidere in duos quadratos. Ponatur rursus primi latus 1 N. alterius verò quotcumque numerorum cum defectu tot vnitatum, quot constat latus diuidendi. Esto itaque 2 N. - 4. erunt quadrati, hic quidem 1 Q. ille verò 4 Q. + 16. - 16 N. Cæterum volo vtrumque simul æquari vnitatibus 16. Igitur 5 Q. + 16. - 16 N. æquatur vnitatibus 16. & fit 1 N. Erit

Ἐστὶν δὲ πάλιν τὸν 16 τετραγώνου διελθεῖ εἰς δύο τετραγώνους. ἐπιτεταχθέντος δὲ τὸ πρώτου πλάτους εἶ ἴσος, ἢ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἕνα ἢ ὅσον δίδωσι λαμβάνει μὲν ὅσον ἐστὶν ἢ τὸ τετραγώνου πλάτος. ἕνα δὲ εἶς β. λαμβάνει μὲν δ. ἕνα δὲ ὁ τετραγώνος ἢ μὲν δὲ μονάδος μίας, ἢ δὲ μονάδος δ. μὲν τῶν λαμβάνει εἶς 16. βλάσκονται δὲ δύο λαμβάνει συντεθέντα ἵσουσι ἢ μὲν 16. δὲ μονάδος ἀριθμὸς μὲν 16 λαμβάνει εἶς 16 ἕνα μὲν 16. καὶ γίνονται ὁ ἀριθμὸς 16. τετραγώνου.

Hiii

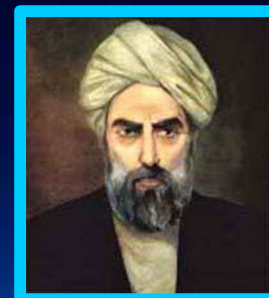
1601 - 1665

... به طور کلی تجزیه هر توان دلخواه به مجموع دو توان با قوه های همانند ولی بزرگتر از دو غیر ممکن است و من یقینا برهان تمسین آمیزی برای آن یافته ام اما این ماشیه تنگ تر از آن است که گنجایش درج آن را داشته باشد

اصالت وجود

من پیش از این (به عنوان شاگرد میر داماد) شدیداً از نظریه اصالت ماهیت و اعتباری بودن وجود دفاع می کردم ..... تا اینکه هدایت شدم و امر بر من منکشف شد که حقیقت امر کاملاً بعکس است ، اینکه وجود اصیل است و ماهیت هیچ بهره ای از تحقق ندارد.

(اسفار اربعه)

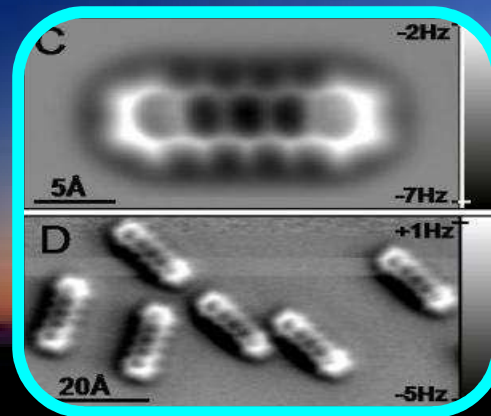
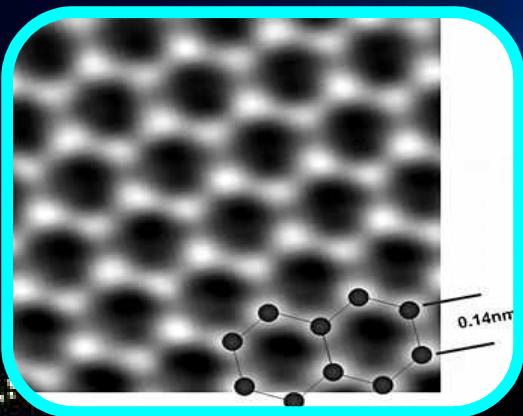
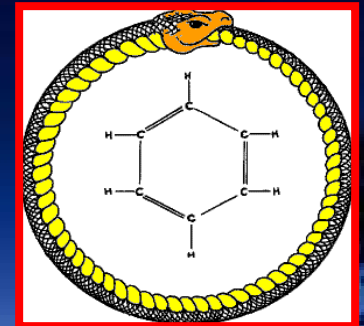

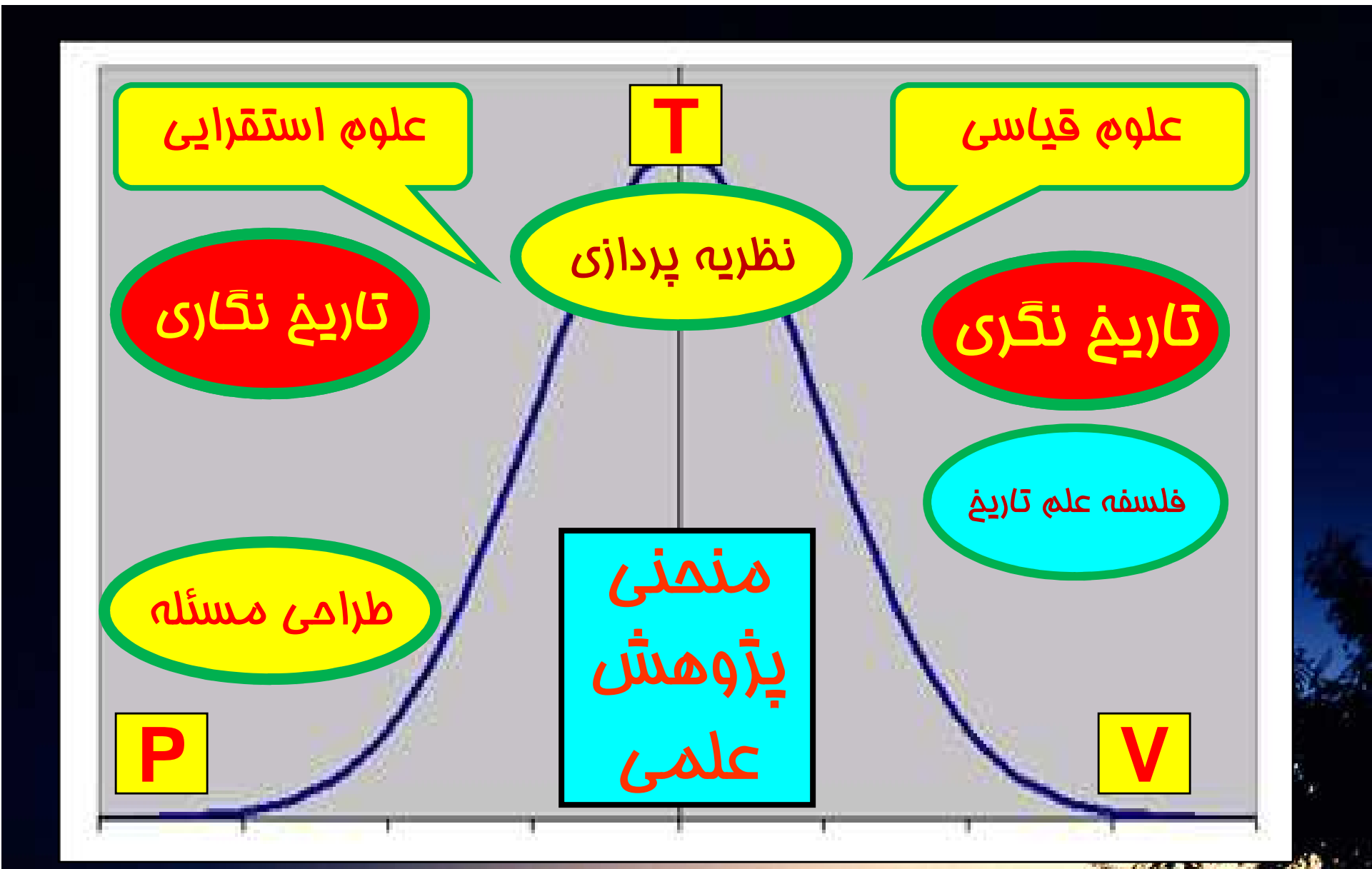
حرکت جوهری

خلاقیت و الهام در نظریه پردازی

با این مال شیوه های دست یافتن به مدس های پر بار علمی با هر گونه روش استنتاج سیستماتیک تفاوت دارد. مثلا شیمیدانی به نام ککوله می گوید که مدت ها سعی می کرد تا فرمول ساختمانی بنزن را پیدا کند اما در این کار موفق نمی شد تا اینکه در سال ۱۸۶۵ یک روز که جلوی بخاری نشسته بود و پرت می زد راه حل این مسئله را پیدا کرد. او همچنان که به شعله های آتش نگاه می کرد ، به نظرش آمد که اتم هایی به صورت مار ردیف شده اند و می رقصند . ناگهان یکی از مار ها دم خود را در دهان گرفت و ملقه ای درست کرد و تمسخرکنان پیش چشم او چرخی زد . ککوله یکباره به خود آمد ، او راه نمایش ساختمانی ملکولی بنزن را که همان ملقه شش ضلعی معروف است پیدا کرده بود (فلسفه علوم طبیعی ص ۱۹)

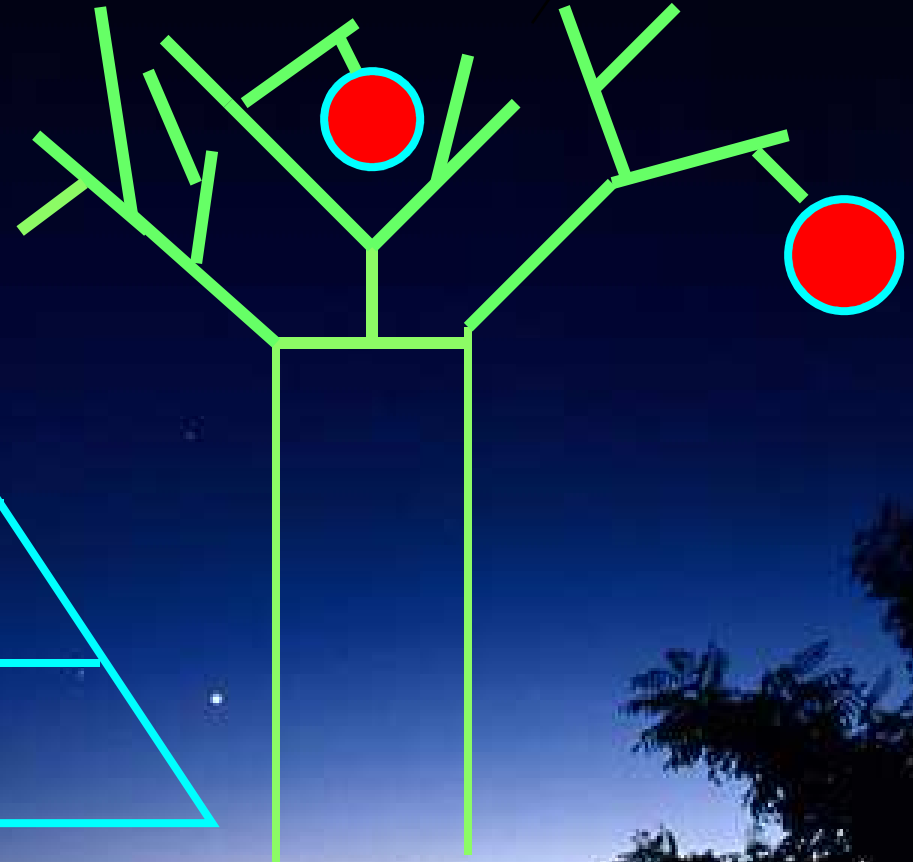
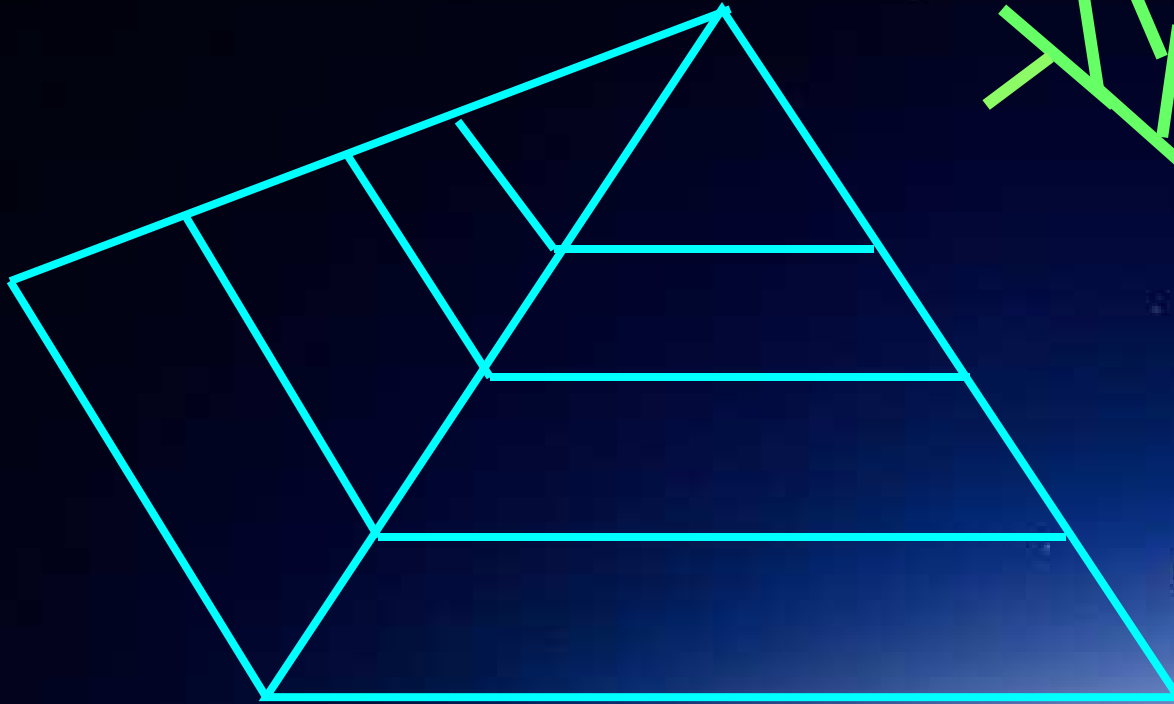

$$Q \rightarrow E \rightarrow S^2 \rightarrow Ex^2 \neq \{ o, f, e, st, si, po \} \rightarrow P \rightarrow R$$

ساختار علوم استقرایی

ساختار علوم قیاسی

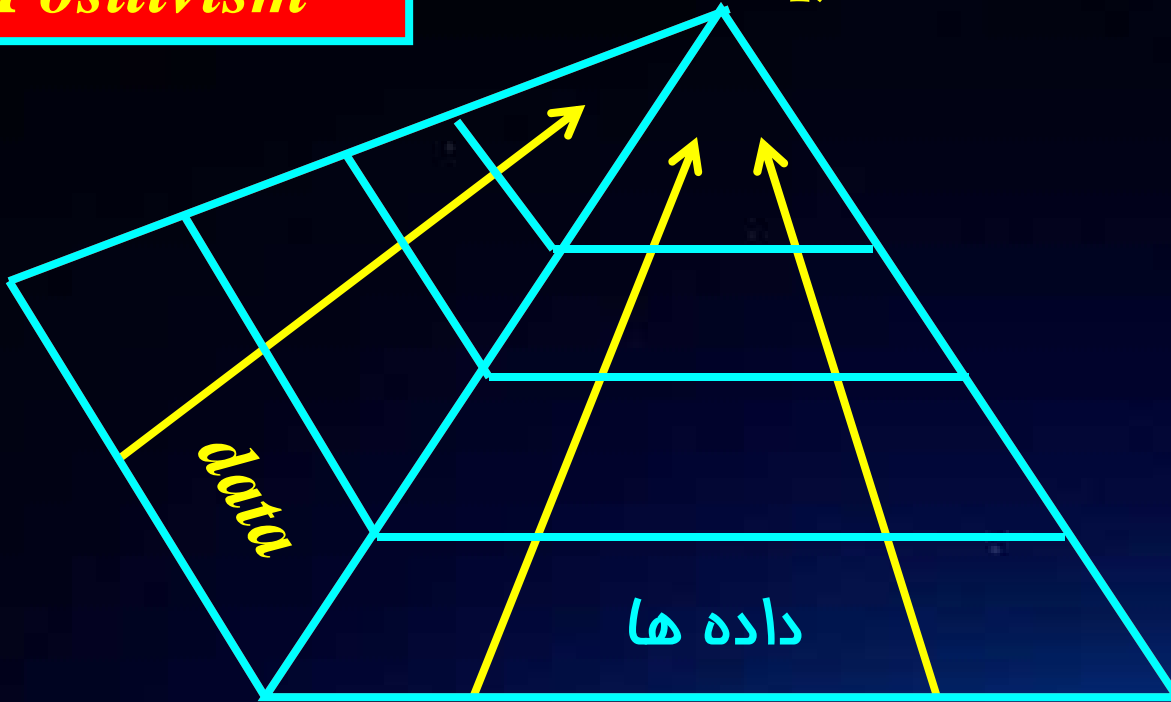
تاریخ نگاری

تاریخ نگری

Positivism

نظریه

production

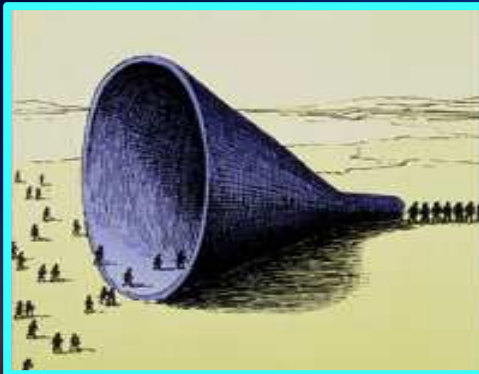

حاصل شدن

رویکرد
انقباضی
تعمیمی
تلفیصی

ماشین نظریه

قیف نظریه

کامپیوتر نظریه

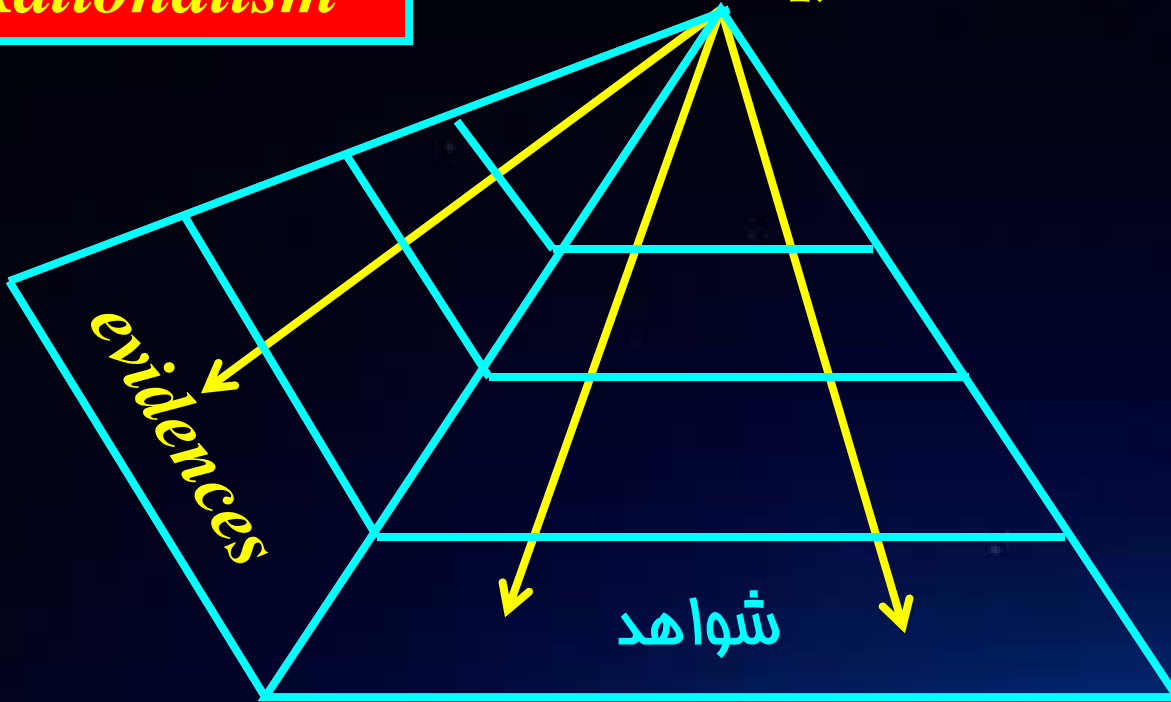
پالایشگاه نظریه سازی

Rationalism

نظریه

confirmation

تایید شدن

رویکرد
انبساطی
تخصصی
تشریحی

تور نظریه

چتر نظریه

چراغ نظریه

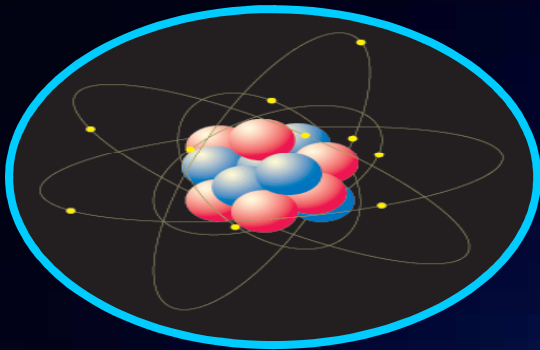
آزمایشگاه نظریه سنجی

آیا در تحقیقات اکتشافی فرضیه لازم است؟

مطالعه اکتشافی

سیر اکتشافی

سفر اکتشافی

کاوش در غاری تاریک و ساکت

search light

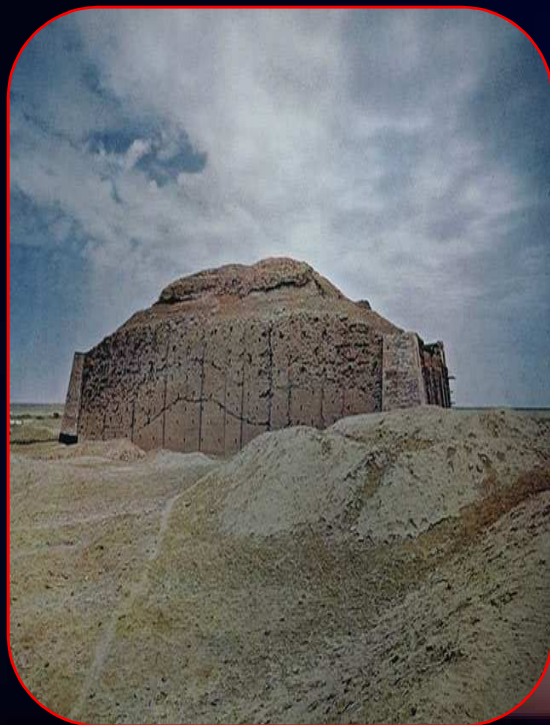
نظریه جدید

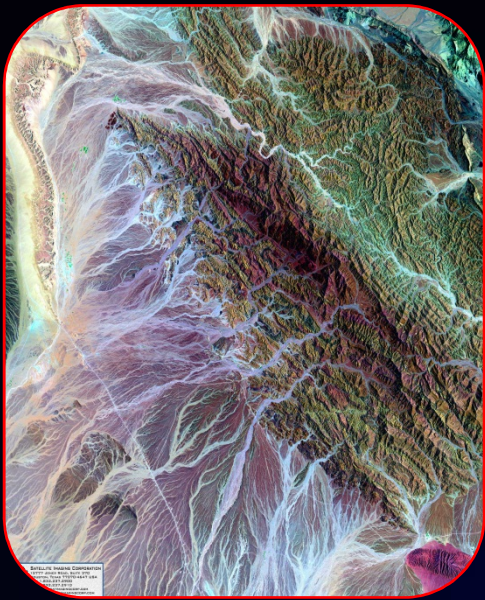
کاوش در غاری تاریک و ساکت

re search = باز جویی

علوم استنادی
(تاریخ و باستان شناسی)

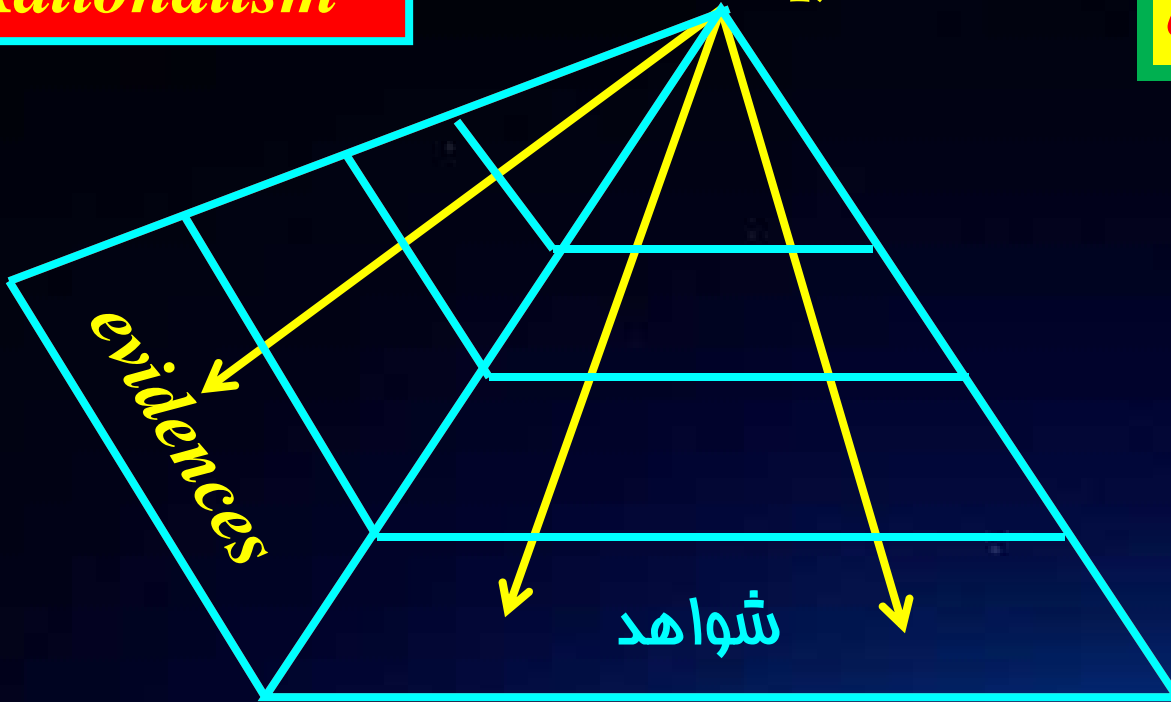

Rationalism

نظریه

ساختار علوم استقرایی

علوم استنادی

علوم تجربی

تاریخ نگاری اسنادی

تاریخ نگاری تفسیری

Verstehen

بین جهان
پدیدارها و عالم
انسانی شکافی پر
نشدنی وجود دارد و
باید میان علم
طبیعت و علوم
انسانی - تاریخی -
اجتماعی فرق
گذاشت
(مقدمه ای بر
علوم انسانی)

Verstehen

باید فویشتن را
به جای عامل یا
عاملان در تاریخ
یا جامعه
گذاشت و به
این وسیله عمل
تاریخی یا
اجتماعی را از
درون اساس
کرد
(اقتصاد و جامعه،
مقدمه)

Verstehen

مورخ باید ....
در ذهن خود
تجربه عامل
تاریخی را باز
آفرینی کند و
صرفاً تا آنجا
که چنین می
کند از
معرفت
تاریخی بهره
ای برده
است .

(اندیشه تاریخ،
ص ۲۸۳)

Verstehen

وحدت
مدرک و مدرک،
عقل و معقول،
عالم و معلوم
در علوم انسانی-
اجتماعی

لبخند از سر شحف
یا تمسخر یا
رضایت

سکوت از سر جهل
یا از سر علم یا از
سر رضایت یا از
سر خشم یا از سر
اضطرار یا از سر
امتراه

تفسیر در علوم اجتماعی در مقابل
تبیین در علوم طبیعی

interpretation

ερμηνείας

هرمنوتیک

hermeneutics

هرمنوتیک سنتی

هرمنوتیک جدید

هرمنوتیک معاصر

1

هرمنوتیک

هرمنوتیک سنتی و کلاسیک

هرمس همان ادریس نبی است

در اسطوره های مصری ساخت اهرام را به وی نسبت داده اند

در اسطوره های یونانی هرمس فرزند زئوس است که پیام فدایان را از عالم ماورای فکر و اندیشه بشری به ذهن انسان منتقل می کند. اندیشه رازگونه فیثاغورثیان و مثل افلاطونی را از این منظر می توان فهم کرد

از دیدگاه سهروردی هرمس پدر فلسفه است که فلسفه رمزی اش به افلاطون در غرب و کیفسرو در شرق و از هر دو طریق به خود وی منتقل شده است

در قرون وسطی مسیحی آثار هرمسی و هرمتیکی در آراء سنت
اگوستین و لاکتانتیوس به خوبی مشاهده می شود . مسیحیت
برخی آموزه های هرمتیکی را کفر آمیز می دانسته است

چوردانو برونو به خاطر برخی عقاید هرمتیکی سوزانده شد

آموزه های هرمتیکی و تاویل گرایانه در انجیل و متون مقدس
زمینه ایجاد پروتستانتیسم در مغرب زمین گردید

در دوره رنسانس و پس از آن نیز آراء هرمتیکی در پیشگویی ،
طالع بینی و ستاره خوانی استفاده می شده است

هرمنوتیک مدرن

انقلاب
کوپرنیکی
در هرمنوتیک

1768 - 1834

Beyond
Protestantism

But now they desire a better country...

Cambridge
Texts in the
History of
Philosophy

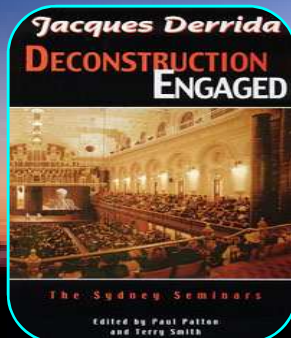
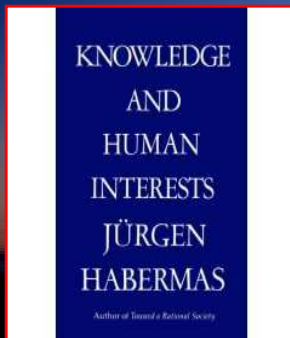
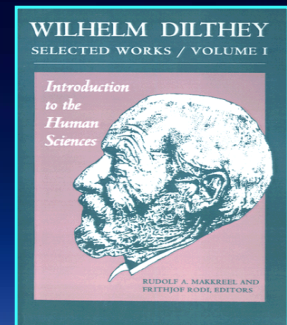
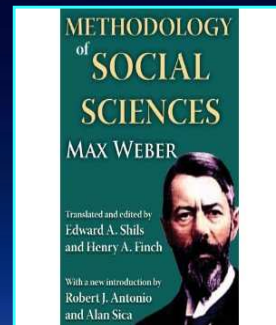
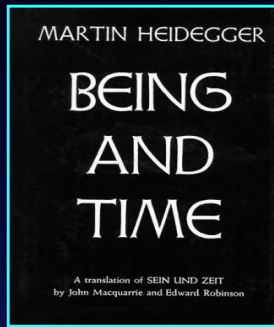
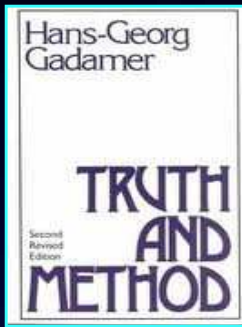
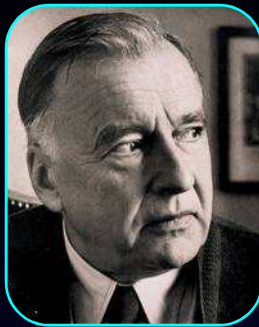
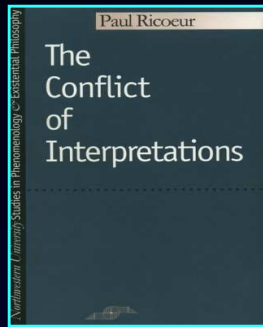
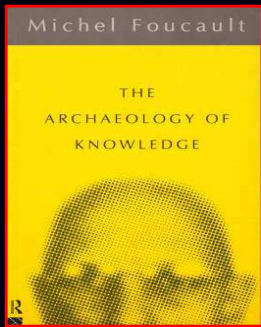
Schleiermacher

Hermeneutics and
Criticism

And Other Writings

ہرمینوٹیک معاصر

روش تفسیر

هرمنوتیک روش شناختی

وجود تفسیر

هرمنوتیک فلسفی

عمل تفسیر

هرمنوتیک انتقادی

2

هرمنوتیک

بین جهان پدیدارها و عالم انسانی شکافی پر نشدنی وجود دارد و باید میان علم طبیعت و علوم انسانی -تاریخی - اجتماعی فرق گذاشت
(مقدمه ای بر علوم انسانی)

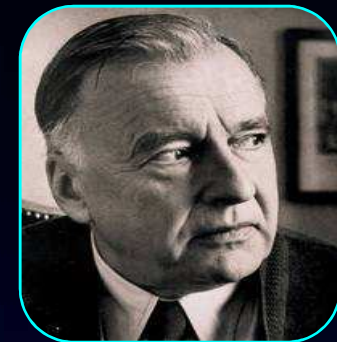
ما در علوم اجتماعی با پدیده های روانی و عقلانی سر و کار داریم که درک همدلانه آنها مسئله این علوم است و این مسئله تفاوت نوعی دارد با مسائلی که در علوم طبیعی ..... فوهران حل یا توانای بر حل آنها هستیم.
(روش شناسی علوم اجتماعی ، ص ۷۴)

باید فویشتن را به جای عامل یا عاملان در تاریخ یا جامعه گذاشت و به این وسیله عمل تاریخی یا اجتماعی را از درون احساس کرد
(اقتصاد و جامعه، مقدمه)

وجه وجودی آن موجودی که فقط به واسطه فهم وجود دارد
چیست؟
(گادامر)

انسان موجودی هرمنوتیکی و زبان در قلب هرمنوتیک
فلسفی قرار دارد چرا که :
دasein
زبان خانه بودن است.
(هایدگر)

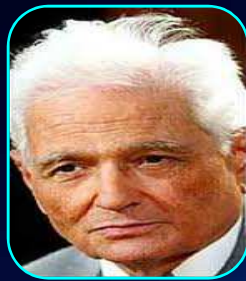
هرمنوتیک انتقادی یعنی فهم هرمنوتیکی جامعه و نقادی
دیالکتیکی آن برای رهایی از نظام سلطه
(هابرماس)

متن.... تنها بر پایه گفتگوی میان مفسر و متن هستی واقعیتش را باز می یابد و وضعیت مفسر شرط مهمی برای فهم متن است (گادامر)

حقیقتی ورای دیدگاهها ، رویکردها و تاویل های خود ما وجود ندارد بنابراین نمی توان متن را دارای حقیقت و معنای واحدی دانست زیرا که حقیقت

امر واحدی نیست
(دریدا)

سیلان و نوسان معنا

3

هرمنوتیک
مفسر مدار

هرمنوتیک

هرمنوتیک
متن مدار

deconstruction

مفسر متن

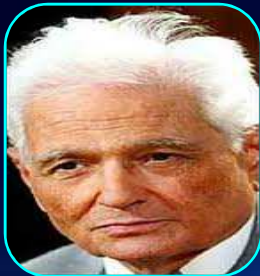
متن.... تنها بر پایه گفتگوی میان مفسر و متن هستی واقعیتش را باز می یابد و وضعیت مفسر شرط مهمی برای فهم متن است(گادامر)

مفسر کاشف معنا و متن است

هرمنوتیک
مفسر (مؤلف)مدار

هرمنوتیک

مرگ مؤلف

استقلال متن

هرمنوتیک
متن مدار

مخاطب موجد معنا و متن است

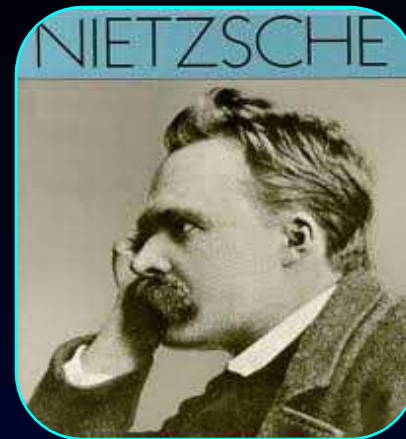
در واقع قدرت همه چیز را خلق می کند ، واقعیت را ، قلمرو اشیا و چیز ها را و نحوه کاربرد مفهوم صدق و حقیقت را.
(فوکو)
dissemination

مخاطب متن

سیلان و نوسان
حقیقت و معنا

پست مدرنیسم

حقیقت امری منتشر ، متکثر بالذات ، در
سیلان دائمی ، نسبی و مشروط ، تابع
قرارداد و فرد محور است

dissemination

مرگ مؤلف

deconstruction

استقلال متن

واژگونه دیدن

معماری پست مدرن

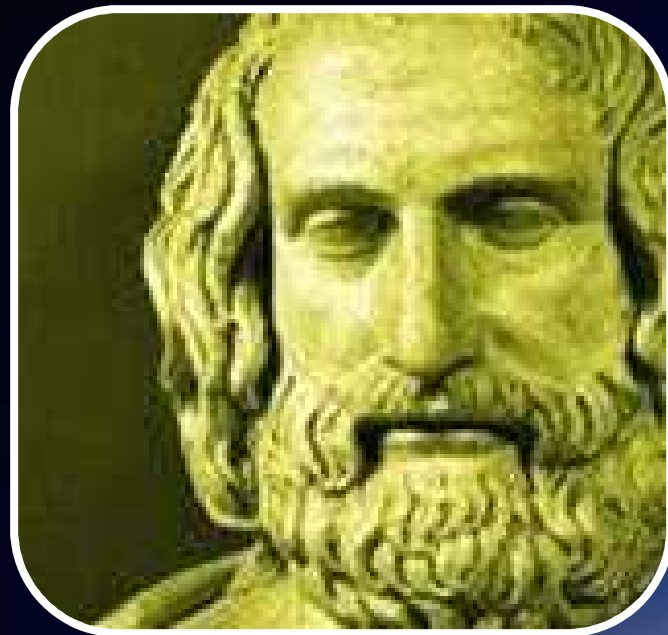
واژگون کردن

مقیقتی ورای دیدگاهها ، رویکردها و تاویل های
خود ما وجود ندارد بنابراین نمی توان متن را دارای
مقیقت و معنای واحدی دانست زیرا که مقیقت
امر واحدی نیست

(دریدا)

deconstruction

معیار همه چیز انسان است ،
معیار همه حق ها و باطل ها

دوباره باید پای درس سقراط نشست

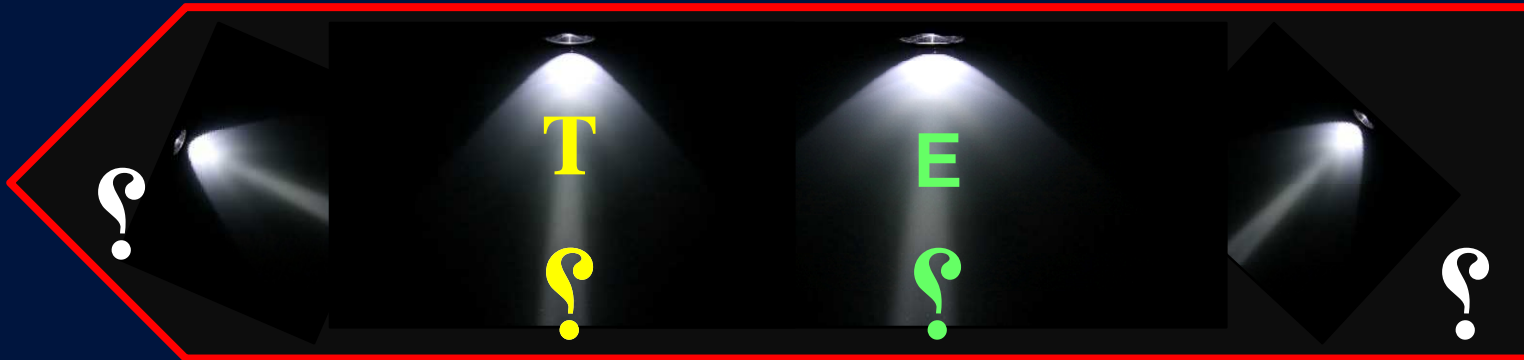
طرح
تحقیق

۱- موزه ، میطه و چارچوب تحقیق

۲- مطالعه دقیق نظریات علمی موزه تحقیق

۳- مسئله تحقیق و پرسش های بیان کننده آن
(IS₁, IS₂, IS₃)

۴- نظریه و فرضیه های تحقیق
(H₁, H₂, H₃)

$Q \rightarrow E \rightarrow S^2 \rightarrow Ex^2 \neq \{ o, f, e, st, si, po \} \rightarrow P \rightarrow R$